

Ü

LIÕPILAS
LEHT

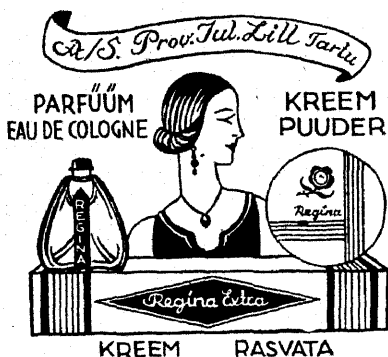
4

JÜRIKUUL 1934

Selle piletiga võib võita igaüks

15.000 krooni

Soovitame kõrgeväärtuslikke iluravi vahendeid:

Regina-kreem
rasvata

Regina-puuder

Regina-lõhnaõli

UUDIS!

Regina Eau de Cologne

A/S. PROV. JULIUS LILL

Rüütli tän. 10.

Narva tän. 6.

„Üliõpilasleht“

Toimetus ja tallus

Üliõpilasmajas III korral on avatud teispäeval ja laupäeval kella 15—16

Aadr.: Üliõpilasmaja, Tartu; tel. 2-91

Aasta tellim. — kr. 3.— ja 1/2 a. — kr. 1.50.
Välismaale: aastas kr. 5.— ja 1/2 a. — kr. 2.50

Saadaval 1914, 1915, 1916, 1920—33 aastakäigud ja üksiknumbrid.

Varemaid aastakäike müüakse
30% hinnaalandusega.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

UUE EDUSTUSE TAOTLUSI

Üliõpilaskond on langetanud oma otsuse — XIII Üliõpilaskonna Edustus on valitud.

Ei ole huvituseta heita pilku uue majesteedi tegevuskavadesse ja taotlustesse, mille võimaldavad valimiste eel levitatud — kuigi mitte nii ohtralt kui eelmistel aastatel — brošüürid.

Siinjuures ei saa jätta märkimata asjaolu, et kuna kõikide teiste rühmituste brošüürid on rõõmustavalt kõigiti akadeemiliselt korrektsed ja mitte kellegi vastu sihitud, siis jätab aga organiseerumatute brošüür selles nii mõndagi soovida.

Pilku heites tähtsamate rühmituste brošüüridele, torkab enam kui kunagi varem silma tahe kõrvaldada väiklased omavahelised näaklemised ja vägi-kaikavedamised ja teha tõsisist, ülesehitavat tööd üliõpilaskonna kui terviku huvides.

Nii lausub Eesti Korporatsioonide Rühma töökava kohe alguses: „Tööd üliõpilaskondliku terviku huvides!“ ja edasi: „Edustuses peab valitsema erapooletu ja asjalik töömeeleolu, mitte poliititsemine kildkonna või üksiku organisatsiooni huvides.“

Üliõpilasseltside Rühma töökava lausub: „Meie avaliku elu tänapäeva juhtmõte „kõikide sõda kõikide vastu“ ja

üksikrühmituste tühine jõukatumine kipub ajamärgina viimasel ajal ka üliõpilaskonda killustama“, ning teisel: „Tervikliku üliõpilaskonna nõue peab saama üliõpilaspõlves seevõrra omaseks, et ka hilisemas tegevuses tervikliku omariikluse mõte hõlmaks kõik isiklikud ja rühmahuvilised eripüüded.“

Samuti jõuliselt haarab EÜS Põhjala: „Loome tõeliselt tervikliku Eesti üliõpilaskonna, kes tõusva intelligentsina rakendub väärikalt viima edasi meie riiki ja rahvast!“

Nagu eelnevast näha, on suure enamuse sihiks: rahvuslikult häälestatud terviklik üliõpilaskond. Ja kuidas saakski ta olla teisiti!

Järgmise laiapiirilise põhimõttena käib pea kõikidest tegevuskavadest (välja arvatud muidugi org-matute oma, kellel ju peale egoistlike huvide kaitse muud tegevuskavas ei olegi) läbi nõue, et üliõpilaskond peale egoistlike majanduslike sihtide taotleks senisest suuremal määral ka osavõttu meie riigi ja rahva muredest ja algataks sellega ühenduses olevaid põhimõttelisi ja laiemaid küsimusi.

Nii loeme EÜS Põhjala tegevuskavast: „Kaasaeg nõuab üliõpilasilt rohkem osavõtlikkust riigi ja rahva muredest, et pälvida seltskonna jäädavat sõprust ja luua tugev alus koostööks. Ärgu oodatagu ükski algatusi kohapealt, vaid tungitagu ise rahva hulka.“

Samuti nõuab Üliõpilasseltside Rühm: „Juba üliõpilaspõlves tuleb nõuda intensiivset kaasaelamist oma rahva elu-avaldusile.“

Ja sama mõte on ka E. Korporatsioonide Rühma tegevuskavas: „Edustus peab olema kogu üliõpilaskonna juhtivaks organiks, kes peale oma otseste ülesannete peab suutma algatada ja kaasa aidata üldkultuurilisis üritusis.“

Kolmanda suure ühise taotlusena on Üliõpilasseltside Rühm, Eesti Naiskorporatsioonide Rühm ja EÜS Põhjala väljastõtnud rahvusluse.

Üliõpilasseltside Rühm leiab: „Kuna Eesti üliõpilaskond oma sisemistest korraldus-küsimustest pea juba üle saamas, siis tuleb üliõpilaselu piirest väljapoole suunduv rahvuskultuuriline töö seda intensiivsemalt päevakorda võtta.“ Ja selleks pooldab Ül. R. koguni erilise kultuur-

toimkonna loomist Edustuses — kahtlemata tervitatav, kui see kujuneb tõsiseks tööbürooks ja mitte ainult vastastikusel koh-tade jagamisel kohaks, kuhu jälle mõne rühmituse rahuldami-seks võib teha liikmeid valida.

EÜS *Põhjala* tegevuskava üt-leb selgelt: „Eriti olgu riikluse ja rahvusluse propa-ganda eesti üli-õpilaskonna tähtsa-maid ülesandeid. Ka pii-rimaade ja väliseestlaste propa-gandaks rakendada edukamaid vahendeid.“

Samuti märgib E. Nais-korporatsioon. Rühm oma üldsõnalis is põhimõtteis, et nende rühma teotsemise eesmärk on rahvuslik ja omakul-tuuri arendav.

Edasi nõuavad kõik rühmitu-sed juhtivate organite moodus-tamisel arvestamist isikliku tubliduse ja kogemus-tega, mitte aga rühmitusega, kuhu valitav kuulub.

Nii ütleb E. Naiskorp. Rühm, et tema taotleb isiku tubliduse printsiipi ja asetab üliõpilaskonna kui terviku heaolu kõrgemale üksikute rühmituste erihuvidest ja sihti-dest.

Samuti E. Korp. Rühm: „Kõigi üliõpilaste huvides suu-natud töö nõuab väarikaid isikuid, mitte kildkonna esin-dajaid.“

Ja EÜS *Põhjala*: „Üliõpilas-konna organite moodustamisel arvestada esijoones isiklikku tublidust ja kogemust, mitte aga rühmapoliitilist kuuluvust.“

Ei ole huvituseta märkida, et vist seoses viimasel ajal Edus-tuses ettetulnud juhtumeiga nõuavad mõned tegevuskavad sõna-selgelt teineteise respekt-teerimist ja rohkem akadeemilisust. Nii on Üliõpilasseltside Rüh-ma tegevuskavas: „Üliõpilas-konnas üldse ja Üliõpilaskonna Edustuses eriti nõuab Üliõpilas-seltside Rühm ka vastuvee-nete soveldamisel aka-

deemilist väarikust.“ Ja organiseerumatute brošüüris: „Üliõpilaselus nõua-me tihedamat koostööd ja vas-tastikust respekti eri-rühmituste vahel.“

Samuti kõnelevad EÜS *Põh-jala* ja E. Korp. Rühma tegevus-kavad sallimatuse kaotamisest ja väarikusest üliõpilaskonnas.

Loomulikult peaks see res-pekterimine akadeemilise pere vahel olema endastmõistetav, kuid siin on kahjuks ilmnenu-d vastupidist — ja sellega on sele-tatav ka selle esiletoomine.

Asudes järgnevalt rohkem konkreetsete küsimuste vaatle-misele, ilmneb juba ka põhimõt-telisi lahkuminekuid tegevuskav-ades.

Võtame vaatluse alla ainult tähtsamad punktid, mis tegevus-kavus ka esile tõstetud.

Kõigepealt omaabi korral-dus. Kui Üliõpilasseltsi-de Rühm energiliselt nõuab akadeemilise toetusnädala laiendamist, siis on E. Korp. Kor-poratsioonide Rühma seisukoht juba tunduvalt tagasihoid-likum: „Üliõpilaskonna oma-abi ei tohi saada üli-õpilastele ega selts-konnale koormavaks. Esikohale mitte abistamine, vaid töövõimaluste muretsemine.“ Organiseerumatute tegevuskava läheb sellest vaikides üle, kuna EÜS *Põhjala* dia-metraalselt sellele vastu astub: „Sissetulekute hankimisviis toetus-nädalate kujul ei sobi töö- ja algatusvõime-lisele eesti üliõpilas-konnale, jättes hulka-des alavääristava mulje. Toetus-nädalate teine mõtegi — üliõpi-laste lähendamine rahvale — on tulemusrikkamalt teostatav tei-sel teel.“

Edasi — haigekassa.

Siin ühtuvad E. Korp. Rühma, organiseerumatute ja Üliõpilas-seltside Rühma kavad: nõutakse haigekassa peatset ellukutsumist — vist on see mõeldud praegu-

sest talveunest. Üliõp.-seltside Rühm läheb isegi juba detaili-desse, ja kava kõneleb juba üli-õpilaste puhkekodu asutamisest!

Järgmise omaabi punktina on tööbüroo.

Siin ühtuvad kõikide kavad: nõutakse ainult suuremat ener-giat ja paremat teotsemist, et ku-jundada tööbürood „tõseks keskorganiks üliõpilasile töö-võimaluste muretsemisel“. Selle küsimuse juures ei jäta organi-seerumatud väikest müksu and-mata korporatsioonidele, kelle juh-tida tööbüroo seni olnud.

Sellega on omaabi tähtsamad punktid ka läbi.

Järgmise suurema peatükina esineb tegevuskavades õppe-tingimuste soodusta-mine.

Siin on tegevuskavades palju ühist. Nii taotlevad E. Korp. Rühm, Üliõpilasseltside Rühm ja EÜS *Põhjala* kõik õppemaksu muutmist eksamimaksuks nor-maalõppeaja möödumisel, kus-juures Üliõpilasseltside Rühm koos organiseerumatutega nõua-avad isegi õppemaksu alandamist.

Üliõp.-seltside Rühm juhib tähelepanu ka õppemaksu fondi loomisele, mis iseenesest aastaid juba tegevuskavus, kahjuks teos-tamata, seisnud, kuna EÜS *Põh-jala* soovib stipendiumide muutmist tagasimakstavaks prot-sendita õppelaenuks, et võimal-dada laiemale üliõpilasringkon-nile soodsamaid õppevõimalusi.

Edasi nõutakse kõikjalt eksa-mivõimaluste rohkendamist, mis seni kahjuks küll vastupidiseid tulemusi on andnud. See aga är-gu kohutagu!

Samuti nõuavad kõik tegevus-kavad õppetegevuse lõplikku eestindamist ja peasjalikult just meie oludele vastavamate ja üldse eestikeelsete õpperaama-tute koostamist ja kirjastamist. Kui ka koostamise nõudes orga-niseerumatute brošüür vist na-tuke liiga terav on, kui ta õppe-jõudude tähelepanu sellele juhib, siis peitub selles siiski ka oma-jagu tõtt.

Eesti ülikool eesti teaduse arendajana

Käesoleval korral tuleb eesti teadustest vaatlusele ajalugu, üks kõige vanemaid ja populaarsemaid humanitaarteadusi. Oma aine kui ka tulemuste tõttu on ta olulise tähtsusega üksikute rahvaste tundmaõppimisel; eestlast huvitab kõigepealt muidugi Eesti ajalugu: rahvusele on tähtsaim tunda iseennast.

Dr. Hans Kruus, Eesti ja Põhjamaade ajaloo professor:

„Kuigi meie ülikoolis ajaloo — samuti kui teiste rahvuslike teaduste — arendust on takistanud liialt koormav õppetegevus, siiski on õige palju suudetud ära teha uudet ja meile tähtsat. On tulnud luua elementaarsemad tehnilised eeldused ajaloo teaduslikuks tööks — tulemustena mainitagu „Ajaloolist Oskussõnastikku“, „Eesti biograafilist leksikoni“, „Eesti ajaloo bibliograafiat“, mille 4 osast esimene ilmus

läinud aasta lõpul. Peale tehniliste eelduste rajamise tarbe on esialgu eesti ajaloo alal suuri raskusi teinud ka see asiolu, et seni on meile kui rahvale tähtsad küsimused olnud peaaegu käsitlemata, või siis vildakalt — saksa-baltlikult — valgustatud.

Ajaloo õppejõud ülikoolis saavad uurimisteks aega tegelikult küll ainult pühade- ja suvevaheajadel. Uurimisel oleks abina kasutada tõesti küpsi jõudusid — selleks aga puuduvad majand. võimalused. Üldse on filos. teaduskonnas suuri raskusi jõudude rakendamisel. Pärast ajalooõppetoolide täitmist pole võimalik kellelegi õppeülesannet anda. Üks hästikoolitatud teaduslik stipendiaat, kes on õppinud välismaal (osalt Stokholmi Balti Instituudi abiga), peab teaduslikust tööst loobuma ja hakkama õpetajaks. Nii hakkab ka ajaloo alal jõudude järelkasv

muret tegema; andekamail stipendiaatidel oleks võimalus ainult mõnda aega ülikooli juures püsida, mitte enam; assistentuur meil kahjuks puudub.

Kõigi nende raskustega võideldes on meil siiski ka uurimistöös 14 aasta jooksul saavutatud silmapaistvaid tulemusi; on püütud valgustada küsimusi, mis seni läbi töötamata ja mis tähtsad rahva ajaloo tundmaõppimiseks. „Ajalooline Ajakiri“ sisaldab suure hulga eriuurimusi; kõige silmapaistvamat pakuvad muidugi meie ajaloolaste doktoriväitekirjad, ja üks väljaspool ülikooli tehtud töö: Tallinna linnaarhiivi abijuhataja dr. Johanseni uurimus keskaegse „Liber Censur Daniae“ üle. Tihedalt käsikäes ajaloo teaduse arenguga on käinud meie arhiivinduse areng. Eriti on meie töövõimalused avardunud pärast

Rahvuskultuurilisest üritusist on kõneldud juba eespool.

Välistegevuse alal taotlevad kõik rühmitused umbes senist suunda: nõutakse koostööd endises vaimus SELLI-i üliõpilaskondadega, täie innuga kaasaaitamist Balti liidu mõtte propageerimisele (eriti EÜS Põhjala ja E. Korp. Rühm), pidades silmas üldse riigi välispoliitilist orientatsiooni (EÜS Põhjala), edasi koostöö süvendamist Poola üliõpilaskonnaga ja sidemete loomist Skandinaaviaga (eriti E. Korp. R. ja Üliõpilasseltside Rühm).

„Üliõpilaslehe“ ja kehalise kasvatusala on suunad endised ja kõigil ühtuvad; on ainult mõningaid asja-

ajamise ratsionaliseerimise jne. ettepanekuid.

Samuti taotlevad kõik rühmitused õpperaamatukogu asutamist ja oleva käsiraamatukogu arendamist.

Nagu eeltoodust järgneb, on taotlused väga suuresti ühtuvad. Ja teisiti ei saakski see olla, kuna Edustuse teotsemise piirid on küllaltki kitsad.

Lõpuks vaatame, millised erisihid ja taotlused on ühel või teisel rühmitusel.

Üliõpilaskonna majanduskava juures nõuab EÜS Põhjala täie õigusega juba teist aastat Üliõpilaskonna majanduslike ettevõtete ja asjaajamise viimist erapooletu ning asjatundliku välisrevisjoni alla, otstarbekama töökorral-

duse ja kindlama kontrolli saavutamiseks. Juba eelmise Edustuse tegevusel on EÜS Põhjala konkreetselt seda nõudnud, kahjuks aga hääletamisel vähemusse jäänud, kuigi põhimõtteliselt seda ka teiste rühmade liikmete hulgas on täiesti pooldatud.

E. Korporatsioonide Rühma tegevuskava erilisusena on:

1) majandustoimkonna ümberkujundamine keskorگانیکs kõigi üliõpilaskonna maj. ettevõtete alal;

2) üliõpilaskondliku aukohutu ellukutsumise kavatsus ja lõpuks suurima erilisusena — üliõpilaskonna juure erilise Edustuse Nõukogu kujundamine — kogemustega ksv. ksv. ja vilistlaste kaasatõmbamisega, et säilitada üliõpilas-

härna O. Liivi määramist Riigi Keskarhiivi juhatajaks.

Lõppeks peab rääkima ajalooteaduse ja rahva vahekorra. On selge, et nimelt koduma ajalugu vääril laialdast populaarsust. Sel alal on mõndagi tehtud, kuid ülik. õppejõudude poolt võrdlemisi vähe — tööga ülekoormatus on olnud takistuseks. Nii on populariseerimine sattunud suurel määral vähiklikesse kätte, ja sagedasti kaotanud õige suuna. Ülik. õppejõududel peaksid sel alal ülesanded olema alles ees. Siin — nagu uurimiselgi — peaks juhtivaks põhimõtteks seata: elule lähemale! See tähendab: valgustatagu küsimusi, mis ka praegusajal aktuaalsed ja mille uurimise tulemused aitaksid paremini mõista meieaegseid olukordi ning neis perspektiivikamalt orienteeruda.

Eriti peaks meil harrastust leidma kohaliku ajaloo uurimine. See tooks mineviku konkreetsemalt olevikule lähemale; selle tulemused oleksid eriti suurepäraseks populariseerimisaineks ja -vahendiks. Säärast mõtet on viimaseil aastail õhutatud, ja see on andnud juba tulemusi, eriti linnade ajaloo alal. Peaülesanded — nimelt kihelkondade ajal. uurimine — on ikkagi veel ees.

Rahvusvaheliselt on meie rahvuslikul ajalooteadusel kokkupuutepunkte teiste Põhjamaade, eriti Rootsi, Vene, Poola, Taani, vähemal määral ka Soome ajaloo. Selles perspektiivis on mõndagi küsimust käsitletud. Kuid nende tulemuste rahvusvahelist viljastamist on tihti tõkestanud meie keel, mille tõttu kirjutised jäävad tundmatuks naabreile.“

Dr. Hendrik Sepp, Eesti ja Põhjamaade ajaloo dotsent:

„Eesti ülikool on Eesti ajalugu võrdlemisi palju edendanud, olgugi et võrreldes näiteks Skandinaavia oludega on meie õppejõud halvemas seisukorras. Puht-teaduslik vahe seisab selles, et me ei saa omal alal rakendada nii palju erinevaid meetodeid; kuid kontsentratsiooniga võib meilgi saavutada tagajärgi. Meil on juba uuritud neid aegu, mis seni püsisid lähemalt käsitlemata, ja on ka tarvitatud erilisi, balti sakslastel rakendamata jäänud meetodeid. Viimased on andnud hoopis uusi vaatekohti (näit. sõjaajaloo alal ja dots. J. Vasara uurimus rootsiaegse mõisaderduktsiooni — selle aja keskse probleemi — kohta). Eriuurimuste najal on juba võimalik olnud ette võtta ümberhinnanguid. Teisalt peab küll rõhutama: suureks plussiks jääb meie ajalooteadusele

see, et esijoones ei hakatud siin mitte ümber hindama, vaid süveneti monograafilisse töösse — igauks oma alal. Nii on saadud mitmekesiseid kogemusi ja detailsemaid vaatlusi: alles monograafia süvendab ajajärgu mõistmist.

Erialade uurimisel peaks võimaldatud olema abijõudude rakendamise, et saaks töötada suurema pingega.

Praegu on näiteks meie vanem kultuuriajalugu sööti jäänud. Uurimist vääril siin eeskätt 17. sajand, Stahli aeg, kus kiriklikult loodi meie vaimukultuuri põhijooned, kus peamiselt rootslased reformisid meile protestantismi (teine vool tuli Preisist), kus kindlustati kirikliku kasvatuse ja distsiplineerimise vahendid (koolimehed Fischer ja Forselius!); kaitses ju Karl XI talupoegi ning kooli ja surus aadlit. Tuleks jälgida Eesti kultuuriajalugu 16. sajandist olevikuni; seni on seda teinud ainult Fr. Tuglas oma tunnustamisväärseis uurimisis ärkamisaja — 19. sajandi lõpposa — kohta.

Et võimaldada ulatuslikumat töötamist ajaloo alal, selleks peaksime enam kui seni pöörama tähelepanu ka noorte jõudude rakendamisele. Aga siin on takistuseks ressursside puudumine! Õieti peaks asutatama kapital, millest iga aasta honoreeritaks teaduslikke töid. Soomes saavad doktorandid suuri summasid — kuni 3000 kr. — üksikute tööülesannete eest; meil ei saa noor teadlane lihtsalt asudagi probleemi lahendamisele. Peaks leitama tee olemasolevategi rahade plaanikindlaks ja produktiivseks kasutamiseks.

Aktuaalsest tähtsusest pole meie ajaloo uurimise tulemustel puudu. Pääle endastmõistetava siseajaloolise tähtsuse tuleb siin arvesse kõigepäält idaprobleem, idapiiri kaitse küsimus, mis oluline tänapäevalgi. Meie sõjaajaloolised teemad on huvitavad ka rahvuskultuuriliselt (iga haritud prantslane teab Narvat!), ja näiteks majandusajaloolised-agraripoliitilised uurimused rootsi ajast loomulikult huvitavad ka rootslasi. Üldiselt huvitavad välismaid kõigepäält nende sõjad meie pinnal.

konna töös pidevust ja kontakti seltskonnaga (brošüüri sõnastus). Kuigi sellel oma head küljed võivad olla, siiski tundub ta ülealusena ja nagu mingi pidurina või filtrina olla tahtev, milleks aga senini mingit tarvet ei ole olnud — ja kindlasti ka tulevikus olema ei saa.

Üliõpilasselts. Rühma erisusi on kultuurtoimkonna loomine (millist ka eespool mainitud), mille ülesanded on nähtud ette üliõpilaskõnelejate kaadri väljakoolitamine ja kontakti pidamine neid vajavate organisatsiooniga, samuti ühiste üliõpilas-suvipäevade pidamine. Need mõtted on kõigiti teretulnud ja võiksid leida peatset teostamist.

Edasi kõneldakse veel Üliõpilasmaja laiendamisest. Kui seda suudetakse majanduslikult mitte väga raskete kaotustega teha, siis ei saa kellelgi midagi selle vastu olla.

Organiseerumatute tegevuskava kõneleb veel did. metoodilise seminari vabaks andmisest või selle eritasu alla arvamistest (mitte üle 10% aastast õpelmaksust).

Sellega on antud kõikidest tegevuskavadest peaaegu täielik pilt. Nagu näha, on tegevuskavus küllalt positiivset ja hädatarvilikku. Jääks ainult soovida, et uus Edustus oma kohustusi võtaks südilt ja leplikus meeles tööd teeks.

Adolf Lahe.

Meile aga on tähtis, et kuulumine ühte või teise riiki on mõjustanud eeskätt meie sotsiaalmajandust.

Peab ütleva, et meil on väga tähtis arendada kõiki kolme oma ajaloo haru — sõjaajalugu, poliitilist ajal. ja kultuuri ajalugu. Peame kõigil neil aladel võimaldama edasitungivat tööd.

Dr. J u h a n V a s a r, üldise ajaloo dotsent:

„Kui omatakse hääd tahtmist, siis saab teadusl. tööd teha õieti igas olukorras. Sellele tööle vaatamata peab ütleva, et meie ülikoolis on teadusl. töö produktiivsus kannatanud olude sunnil. Ajaloo alal siiski on saavutatud silmapaistvaid tagajärgi. Kui viimaseid arvustada, siis tuleb seda teha kõigepäält ühelt seisukohalt: nimelt uurimuste suunad pole olnud küllalt aktuaalsed, pole piisavalt valitud küsimusi, mille läbitöötamisest oleks kasu ka tegelikus elus. Siin pole tähtsad mitte käsitledavad ajajärgud, vaid probleemid. Oleksin pidanud endagi varasemad tööteemid valima sellelt vaatekohalt. Kõigepäält huvitab meid üks ajalooline küsimus, mis tähtis praegugi: kas oli mõisnikul üldse olemas omandusõigus talu- ja mõisapõldude päale? Arvan vastata suutvat kindla ei-ga. Sellelt vaatekohalt selgub, et mõisnikele tasu maksmisega tehti meil suur poliitiline viga.

Üldse on ajalugu meile kui rahvusele väga tähtis teadus. Ajaloo abil saame endist õige hinnangu, mis meil seni puudus. Selgitada meie vahekordi balti sakslusega minevikus — see ülesanne on tähtis ka välispoliitiliselt, rääkimata välismaade teaduslikust huvist meie ajaloo sääraste küsimuste vastu.

Võib öelda, et eesti ajaloo teadus on saavutanud selle keskmise taseme, ja võib selle keskmise kõrguse isegi ületada. Meie sagedane nõrkus — aktuaalsuse puudus — on veel sagedasem Soomes ja Rootsis, vaatamata kõigele säälese meetodiküpsusele. Meil igatahes tuleb ajaloo teadus hakata teistele rahvastele eeskujuks, selle asemel et neile järele püüda. Olen optimist — sest on ette näha, et

20 aasta pärast saavad Eesti ja Läti eeskujuks Euroopale nimelt talurahva ajaloo uurimise alal. Paratamatult peame süvenema just selle ala küsimustesse.

Praegu küll tumestab neid välja vaateid noorte jõudude edasi aitamise raskus. Ülikooli kojamehed on paremas seisukorras kui noored teadusemehed filosoofiateaduskonnas. Olu-kord paraneks, kui ka filos.-teaduskonnas võetakse ametisse assistente, nagu seda praktiseeritakse näiteks Viinis.

Cand. hist. P e e t e r T r e i b e r g, üldise ajaloo professor:

„Uurimistöökui ka tulevaste õpetajate ettevalmistuse alal on meie ajaloo teaduse seisukord viimaseil aastail paranemas — kuna üliõpilaste arv on langenud (kogu filos.-teaduskonnas: 700 → 400) ja õppekohtade arv tõusnud neljale. Alul, kus seisukord oli vastupidine, kulus jõud aina õpetegevusele, ja sedagi ei saanud süvendada — seminarides muutus töö masindamiseks. Praegu saab juba tegelda üksiku üliõpilasega, lähemalt arutada töid. Varemalt takistas väljaõpet ka see, et põhiaineteks eksameid ei nõutud üliõpilasilt enne seminaritööde tegemist; tuli ette kurioosume asjatundmatuses. Praegu pääseb seminari alles pärast eksamite andmist kõigis 4 aines. Samuti tagab nüüd õpetajate ettevalmistuse taset see korraldus, et didaktilis-metoodilisse seminari astujail olgu ülikool lõpetatud (on küll lubatud ka erandid osa eksamite suhtes). Need uuendused ei tarvitse stuudiumi aega pikemaks venitada neil üliõpilasil, kes oskavad oma töö otstarbekalt jaotada.

Takistusi teeb üldajaloo õppijaile ka praegu veel keelte mittemõistmine. Osatakse saksa keelt — vaevalt aga keskkooli teist võõrkeelt. Selle tõttu leidub üldise ajaloo alal väga vähe õppijaid ülemastme ulatuses: siin on tarvilik ka prantsuse keele tundmine algallikate lugemiseks. Eelistatakse Põhjamaade ajalugu, kus tuleb toime rootsi keele vähesema valdamisega (ainult monograafiatega lugemine nõutav).

Algupäraseks uurimiseks meil

peaaegu pole arhiivmaterjali üldise ajaloo alal; saab tegelda ainult ajajärgudega, millest on küllalt avaldatud ürikuid. See maksab keskaaja ja hilisemast ajast näit. Prantsuse revolutsiooni kohta. Rahapuuduse tõttu ei saa kuigi palju tellida rohket üldajaloolist kirjandust. Teadusk. seminari raamatukogus on üldisele ajaloole määratud küll 4 korda suurem summa kui eesti keelele — aga ometi ei saa sellega muretseda kõige olulisematki kirjandust. Meie oludes on siin alal võimata taotella kirj. kogude täiust. Põhjamaade ajaloo alalt on meil olemas peaaegu kõik ajakirjad; üldajaloolisi ajakirju ilmub aga välismaal väga palju, ja neist inglise ning Ameerika omad on meile eriti raskesti kättesaadavad oma kalliduse tõttu. Suurema häda kordadel aitame end läbi kirjanduse vahetamise teel välismaa ülikoolidega. Aga üldiselt on ka ajakirjade tellimises meie seisukord viimasel aastal halvenenud — nimelt pärast meie rahakursi langust.

Tuleb rõõmustava nähtusena nende puuduste kõrval märkida asiolu, et praegu on meil juba jõutud ajaloo abiteaduste soodustamiseks: Keskaaja dotsent loeb genealoogiat ja paleograafiat. On loodud ka viies õppeaine — arhiivindus (alamastme ulatuses). Välismaal on olemas erioppe toolid ajaloo abiteaduste ja ajaloo filosoofia jaoks.

Teaduskonna uue määruse järgi on üldine ajalugu tunnustatud üldhariduslikuks aineks — ja sellele vastavalt on alamastme kursust piiratud. Kahetseda tuleb vana-aja dotsentuuri kaotamist: mujal on praegu just vana-aja ning Oriendi uurimine suuresti edenenu; meil see õppetool jäi ära õieti õppijate vähesuse tõttu — pole kreeka ja ladina keele valdajaid.

Üldise ajaloo alal on meil taoteldud suuremat aktuaalsust sellega, et mõnedki magistratööd (näiteks „Kuura küsimus 18. sajandil“) on tehtud aineis, mis puutuvad kokku Põhjamaade ajaloo ja viljastavad seda.“

Eespool on juba selgunud, et tihedas seoses meie ajalooteaduse — nimelt kodumaa ajaloo — arenguga seisab arhiivindus. Kuna see rahvuskultuuriliselt ja riiglikult tähtis ala meil on ka tegelikult välja kujundatud kontaktis ülikooliga, siis tooksime siin intervjuu Riigi Keskarhiivi juhatajalt, mag. Otto Liivilt:

„Keskarhiiv on kujunenud ülikoolile möödapääsmatult tarvilikuks asutiseks. Eriti seminari-ülesannete täitmisel tuleb just filosoofiateaduskonna üliõpilastel sageli töötada arhiivmaterjali najal — kirjanduseajaloos, eesti ja läänemere-soome keelte alal, kunstiajaloo; usuteaduse üliõpilased uurivad kirikuajalugu. Muidugi aga kuulub suurem osa arhiivi akad. kasutajaid ajaloolaste hulka, kel on eriti tähtis õppida väärtustama arhiivmaterjali. Endastmõistetavalt on Keskarhiiv ülik. õppejõududele veel suuremaks abiks teadusl. töö juures kui üliõpilastele.

Arhiivi tarvitajate koguarv on mõõtuandev ülikool; aga ka välismailt käib rohkesti uurijaid. Kohapealse vabakutselise ja muu publiku seast leidub ikka enam neid, kes tunnevad huvi sugukonna- ja kodukoha-uurimise vastu.

Arhiivi enese korraldustöö ei lõpe kunagi; kaugeltki mitte kõike soovivat pole veel suudetud ära teha — kuna kõik tuli rajada uudest. On puudus olnud vastava vilumusega inimestest; vene aeg arhiivinduse alal jättis meile halva päranduse. Praegu korrastatakse Keskarhiivi n. n. provenientsi ehk kuuluvuse printsiibi järgi. Kindlasti loodame oma ülesandeid rahuldavalt täita, kuigi asutise eelarve on pidevalt vähenenud 1930. a. alates — mis on endastmõistetav nüüdsel riikliku kokkuvõtte ajal, kuid vähendamise ei või enam edasi minna. Põhimääruse ja kodukorraga ettenähtud kohustuste täitmine nõuaks meilt suuremaid kulusid: mõne aasta pärast on ruumid materjali täis, ja juurde ehitada on praegu raske. Ei saa muretseda isegi fotostaati, mis maksab 2700 kr.; samuti pole kahjuks võimalik ametnikke juurde palgata,

kuigi arhiivi kasutajate hulk on määratult tõusnud (1922. aastal kasutas 21 isikut 387 arhivaali; 1932/33 — 5123 korda, kasutades 9906 üksust arhivaale).

Arhiivi publikatsioonide avaldamiseks määratud summasid õnneks pole kärbitud; seda tööd tahame teha pidevalt.

Ülikool hakkab lähemas tulevikus pakkuma ka teadusl. ettevalmistust arhiivinduse alal — approb. ulatuses. Vabariigi valitsusele on esitatud arhiivinduse kava, mis nõuab tulevikus arhiivinduse tegelastelt vastavat ettevalmistust. Praegu pole see siht veel soovitud määral saavutatud. Arhiivinduse spetsialistide üleproduktiooni meil tulevikuski eriti karta pole. Keskarhiivi kõrvale luuakse ka provintsiarhiivid. Omavalitsused ja riigiasutised, kel suuremad arhiivid, peaksid ametisse võtma spetsialiste; need saavad ülikoolis loodetavasti hää ettevalmistuse, kuna praktilise hariduse annab neile arhiiv ise.

Lõpetuseks: arhiivinduse siht pole mitte koguda kõiki pabereid ja piletikontse — vaid korraldada väärtuslikku materjali tulevikule minevikust kui ka meie ajast. Eesti arhiivindusel on suur rahvuslik tähtsus. Riigi Keskarhiiv tahab praegu ja tulevikus oma materjaliga valgustada rahva arenemiskäigu aktuaalsemaid küsimusi, püüdes kõigiti soodustada uurijate tööd ja võttes ka ise aktiivselt osale sellest tööst.

Aga veel olulisema tähtsusega kui Keskarhiiv on kogu ülikooli töö juures Bibliotheca Universitatis Litterarum — Ülikooli raamatukogu. Cand. phil. Friedrich Puksov, raamatukogu juhataja annab seletust oma hoolealusest asutisest, kui ka oma ajalooteaduslikest harrastustest:

„Peab tähendama, et viimase 2—3 aasta rahapuudus on kitsendanud ülik. raamatukogu arendust; varem olid võimalused lahedamad. Eelarve on vähenenud 1/3 võrra või rohkem, peale selle on ette tulnud isegi raskesti valuuta muretsemisega. Raha

nimelt läheb meil välismaile, kuna Eestis ilmuvad trükitooted tulevad kogusse sundeksemplaridena. Ei saa öelda, et meie eelarve oleks võrreldav Soome, Rootsi, Saksa ülikooli raamatukogude eelarvetega, mis on suuremad ka neis ülikoolides, kus üliõpilaste arv meie omast mitmekordselt väiksem.

Ometi, kui arvestame meie üldist majand. olukorda, siis võib konstateerida, et ülik. raamatukogu on suudetud edendada iseseisvuse ajal; eriti on kasvanud monograafiate ja ajakirjade hulk.

Läti uue ülikooliga võrreldes (rääkimata leedulastist) oleme igatahes palju paremas olukorras: juba olemasoleva raamatukogu suutsime ülesannete kõrgusele viia ka väiksemate summadega; lõppeks iga põhjapanevat teost ei saa üldse juurde muretseda. Riias on lugu märksa täbaram; alatasa pöörduakse sealt meie poole rahvusvahelise raamatutelaenu-tamise alusel.

Kui meeles pidada, et Tartu saksa ülikooli raamatukogu (umbes aastal 1890) oli õige hääs seisukorras — võistles välismaa omadega —, siis näeb, et alus on meil solidne. Ka praegu pakub meie biblioteek teadusehuvilistele küllalt töötamisvõimalusi, eriti kuna ülik. perioodilisi väljaandeid ja publikatsioone v a h e t a m e ligi 300 välismaa teadusliku asutise väljaannetega. Looduse- ja arstiteaduses, mis kiiresti edenevad, on ajakirjadel eriliselt suur tähtsus. Teisalt püüame oma raamatukogu puudustest üle saada sellega, et tardivide korral l a e n a m e raamatuid välismaade kogudest (sagedaimini Leipzigi, Upsala, Helsingi ülikoolidelt, Stokholmi Kuninglikust Raamatukogust ja Berliini Riigiraamatukogust); mõnikord teeme seda ka üliõpilaste tööde huvides.

Meie raamatukogu ei ole — õieti ei saa olla — just hiilgaval järjel, kuid peab tunnistama, et ülikool on oma summade jaotamisel talle väga vastutulelik olnud — teinud, mis võimalik.

Oma teaduslikest harrastustest võin nimetada meie maa rootsiaegsete kooliolude valgustamist, kuigi

Ernst Enno †

7. märtsi hommikul saabus sõnum — Ernst Ennot ei ole enam elavate seas. Tema lahku mine oli sama vaikne kui ta faga sihoidlik enesesseiivenenud elu.

E. E. sündis 27. mail 1875. a. Rannu vallas Tartumaal. Alghariduse sai oma emalt ja külakoolist. Hiljemini õppis Treffneri gümnaasiumis ja Tartu realkoolis, 1896. a. siirdus õpingute jätkamiseks Riia polütehnikumi kaubanduse osakonda. Enno oli aktiivsemaid organiseerijaid eesti esimese korporatsiooni asutajate peres.

Korp. *Vironia* algaastail 1900—1904 ta oli üks neid, kes läi õhkkonna rahvusliku enesetunde säilitamiseks eemal kodumaast, kes pani aluse eestlaste koondumisele ja nende vaimsele koostööle.

Järgnevail aastail siirdus E. E. Tartu kutselisele ajakirjandustööle, olles „Postimehe“ juures, hiljemini „Isamaa“ ja „Linda“ toimetajaks. Sel ajal ta küpses kui isik ja kui luuletaja, kuid olles

nõudlik enese vastu, tagasihoidlik end avaldamas ja ülekoormatud tööga, ta tõi avalikkuse ette alles 1909. a. oma esimese luuletuskogu „Uued luuletused“.

Aasta hiljem avaldas ta „Hallid laulud“; see oli teos, mis kõneles vaimsest küpsusest, tugevast isikupärasusest, avaldades lauliku iseloomu senitundmatuid jooni. Järgnes kestav vaikimine, näilik tagasitõmbumine loominguks, selleks, et üle kümne aasta hiljem anda avalikkusele viimistletud vaimusaavutusi. 1920. a. Enno avaldas „Valge öö“ ja veel samal aastal „Kadunud kodu“.

Tema laulude sisemine lihtsus ja kaunidus on põhjustanud, et meie heliloojaid on loonud neile viise, mille tõttu nad on rahvale veel rohkem lähedased ja arusaadavad.

Meheas igapäevane töö sundis luuletajat eemale jääma loominguks. Enno, olles 1918. a. Valga gümnaasiumi juhatajaks, siirdus järgmisel aastal Läänemaa koolinõuniku kohale, kus tema kõikmõistev isik leidis üldist tunnustust ja poolehoidu. Karm surm tabas teda samade ülesannete täitmisel, siis kui tema oli alati valmis andma oma parimat teda ümbritsevaile.

Meie mälestame teda kui laulikut ja kui tugevat inimlikku iseloomu. Ta tagasitõmbunud mina ei põlanud inimesi, vaid valju enesehindamisega hoidis asjatust eneseavaldamisest. Ta inimesis otsis isikuid, hinnates neid, olles alati valmis end pühendama teistele.

Vironia mälestab tänumeeles üht oma rajajaist. K. Pärl.

mul pole kasutada olnud kõige viimaseid andmeid. Olen jälginud Tartu gümnaasiumi muutmist ülikooliks 1632. aastal. See ettevõtte polnud siiski hiiglasamm. Muudatus läks läbi väga hariliku nähtusena: gümnaasiumi ja ülikooli õppeviisides nimelt polnud mingit vahet. Vahe seisis peamiselt vaid teaduslike kraadide andmise privileegiumis; Rootsis oli Upsala ülikool nõrgem kui Westeras'i gümnaasium. Ülikooli algkursusel õpetati isegi samu aineid, mis algkoolis; niiviisi tuli ette 8—10 aastasi üliõpilasi, 15 a. magistreid ja

18 a. doktoreid. Õpetamine seisis õpperaamatute ettelugemises, mis olid kõigis ülikooles samad.

Oli olemas ka vahepäälseid vorme gümnaasiumi ja linna elementaarkooli vahel. Üldse oli tolleaaja kooliasjanduses painduvus ja mitmekesisus suur.

On säilinud teateid ka rootsi aja raamatukogude kohta. Nagu mujal, nii meilgi 17. sajandini puuduvad avalikud raamatukogud; biblioteeke omasid küll kloostrid, toomkapiitlid ja üksikisikuist vaimulikud. Näiteks Wanradt-Köll müüs 16. sajandil Tal-

linna raelis piibleid. Tallinna ja Tartu raadidel olid olemas raamatukogud, ja 17. saj. lõpupoole seisis Tallinnas ametis isegi raamatukoguhoidja. Umbes 1690. aastal oli Eestimaa piiskop Holvig'i raamatukogus üle 1000 köite, kuna Tartu ülikool omas a. 1656, esialgse likvideerimise puhul, ainult 300 raamatut. Teisel rootsiaegsel ülikoolil oli juba 3000 köidet.

Lõppeks võib tähendada, et eesti rahvaraamatukogude ajalugu on praegu uurimas härra Kihllefelt.

Albert Paabo

Märkmeid korp. Frat. Tartuensise arengust 5. aasta päeva puhul

Heidame paar pilku ajaloo-veergudele, et paremini mõista olukorda ja valitsevat meeleolu, millest oli tingitud korp. Frat. Tartuensise asutamine. Peab nimetama, et loomaarstiteaduskond on juba algusest peale kuidagi asunud erilistes tingimustes, võrreldes teiste teaduskondadega. Vene ajal tollaegse Veterinäärinstituuudi õpilasi üliõpilasorganisatsioonidesse vastu ei võetud, välja arvatud üks poliitilise ilmega selts. Nii tuli jääda kas „met-sikuks“ või organiseeruda rahvusvahelisse korp. Frat. Dorpatensisesse. Paljud valisid viimase. Eesti rahvusriigi rajamisega ja end. veterinaarinstituudile teaduskonna õiguste andmisega ühelt poolt tärkas eestimeelsete üliõpilaste seas tung rahvusliku org-i järele, kuid teiselt poolt organiseerumise võimalused polnud palju muu-

tunud. Frat. Dorpatensis valitseva saksa keele ja meeletõttu oli eestlasele võõras ja jättis ta külmaks. Korp-ide pereski jäi Frat. Dorpatensis üksikuks. Eriti teravaks kujunes olukord 1928. a. Selle aasta kevadel vilistlaskogu lubas paralleelselt ametliku saksa keelega tarvitada ka eesti keelt, kuid olulisemat parane-mist see asjasse ei toonud, ja lühema või pikema aja jooksul lahkusid eestimeelsed üliõpilased ja otsisid uusi organiseerumise võimalusi. 1929. a. I semestril vahetatakse salajas juba mõtteid uue rahvusliku ja fakultatiivse korp-i loomise üle. 8. märtsil samal aastal peetaksegi kümne loomaarstiteaduskonna üliõpilase vahel esimene asutamiskoosolek. Koosolijad jõuavad üksmeelselt otsusele uue intiimorganisatsiooni vajalikkuses, ja samal ning järgnevail kolmel asu-

tamiskoosolekul koostatakse põhikiri, kodukord, võetakse vastu värvide kava — roheline-valge-violett, ning viimane koosolek 26. märtsil esitab põhikirja Ülikooli Valitsusele kinnitamiseks, mis ka sünnib 27. märtsil.

Julge samm on astunud. Peagi veenduvad asutajad liikmed, et see samm on õige olnud. Kuu aja jooksul liitub asutajale kümnele veel 13 üliõpilast, sama sünnib ka sügisel, ja konvent võib juba asuda sisemisele ülesehitustööle. Tarvis oli ka vanemaid vilistlasi kaasa tömmata, kes Frat. Dorpatensisesst olid eemale jäänud. Alul vaadati enamusel asjale küll kahtlevalt, kuid peagi veendusid aktiivsemad ja eestimeelsamad vilistlased konvendi elujõus ja astusid vilistlasteks. Siinkohal tahan eriti nimetada vil. K. Roomet'it, kelle südidus ja kindel usk konvendile

KORP. FRAT. TARTUENSISE VILISTLASKOGU JUHATUS.

Fr. Peppik (abikirjatoim.), K. Roomet (laekur), P. Ruus (esimees), A. Lepp (kirjatoim.),
Puudub abiesimees A. Laas.

KORP. FRAT. TARTUENSISE EESTSEISUS.

Elmar Leis (abiesimees), Theodor Kõivastik (kirjatoim.), Kallistrat Liik (esimees).

suureks toeks ja tõukejõuks oli. Esimesele järgnevad peagi teised, ja 17. veebruaril 1931. a. pannakse alus vilistlaskogule, mis ka registreeritakse.

Käsikäes vilistlaskoguga areneb sisemine kujunemine jõudsalt ja pidevalt. Peab nimetama, et möödunud viie aasta jooksul pole konvendi elus olnud suuremaid lahkarvamisi ega murrangu-ajajärke. Ülesseatud sihtide poole on püütud üksmeelselt ja järjekindlalt, sest üksikute liikmete vahelised sidemed on olnud küllalt tugevad ja üksteisest arusaamine täiuslik. Noorliikmete kasvatusel on lähtutud veendumusest, et iga üksik liige peab täielikult teadlik olema olukorrast, mis põhjustas *Frat. Tartuensise* asutamise, ja sellest, miks ta tahab olla selle konvendi liige. Asutamise päevil ja peale seda tehti mitmelt poolt teravaid etteheiteid, miks asutati konvent fakultatiivsel alusel. Ka see on sündinud kainel kaalutlusel. Asutamise ajal oli ülikooli juures registreeritud üle kaheküm-

ne eesti rahvusliku korp-i, kuid elujõulised olid neist ainult EKL-i kuuluvad, kuna teised kiratsesid ja, nagu hiljem näeme, on mõned nendest olnud sunnitud oma tegevuse lõpetama, kuna teised jälle on ühinenud suuremate ja elujõulisemate korp-idega. Seega polnud mingit mõtet rikastada arvukat väikekorpide peret uue „äbariku“ võrra. Pealegi, fakultatiivse konvendi asutamisega jäi võimalus teda alati tarviduse korral muuta üldiseks. Oma elujõus tagasiminevat üldist org-i fakultatiivsele alusele viimisega päästa on aga rohkem kui küsitav.

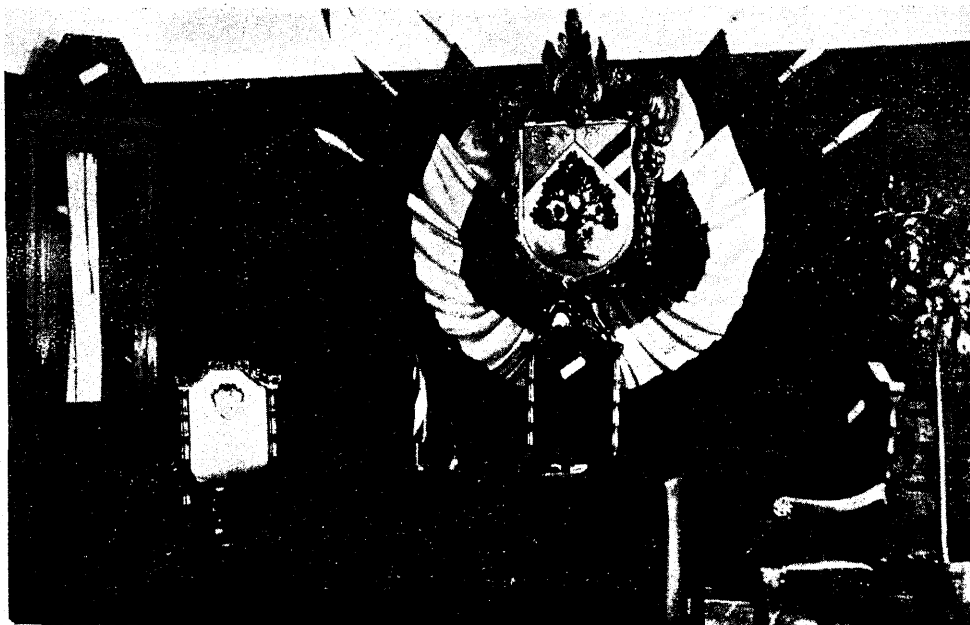
Nagu praegu näeme, on ka see samm õigeks osutunud. Kuuludes ühisesse rahvusse, ühisesse org-i ja teaduskonda, valitses juba algusest peale üksikute liikmete vahel kõige soojem vahetkord ja üksteisest arusaamine. Nooremad üliõpilased leidsid endale siit eest koduse õhkkonna ja vanemate kolleegide näol isalikud nõuandjad, mis neid kindlasti ühte köitis.

Ka väljaspool leidsid need julged püüded kajastust ja seltskond ning aktiivne üliõpilaskond jälgis küllalt tähelepanelikult *Frat. Tartuensise* arengut ning, peab ütleva, suhtus sellele heatahtlikult ja soojalt.

Siinkohal tahaksin jälle märkida erilise heameelega vanemaid kaasvõitlejaid EKL-i korpidest, kes oma kogemuste ja nõuga üht kui teist juhatus andsid, peamiselt konvendi sisemise korra ülesehitustöös ja suhete loomises teiste org-idega.

Kõige selle juures jääb siiski püsima sisemises arenemises omapärane suund. Kõik saksapärase kombetäitmine ja mõtetu kustutatakse maha, samuti luuakse juba alul täiesti omapärane *comment*, kohandatud praegu valitseva avaliku ja üldise arvamisega üksiku indiviidi suhtes. Hiljemini parandatakse ja täiendatakse seda veelgi, mille tõttu see ka kõiki on rahuldanud.

Paljude ametlikkude laulude asemele luuakse uued eestikeelsed, mis oma tabavuse ja otstar-

Korp. Frat. Tartuensise eestseisuse tuba.

bekuse poolest oma saksakeelsed eelkäijad kaugele varju jätavad. Sel alal tehti tõsist tööd.

Kõik, kus leiti midagi laita, ehitati ümber. Oli ta aga küllalt vana ja vastuvõetamatu, kisti ta sootuks maha ja ehitati asemele uus ja ajale ning mõtteviisile vastav. Säärases rühmamisest kulusid esimesed kolm aastat. Noor taim oli juba küllalt kosunud ja edasi võis hakata teostama üldisi seltskondlikke ja kultuurilisi ettevõtteid. Pandi alus raamatukogule, peeti referaatõhtuid jne. 1931. a. Edustuse valimistel ja kõigil järgnevail võtab *Frat. Tartuensis* endale ka meie üliõpilaskonnas aktiivse kaasatöötamise kohustuse.

Edasi õhutab konvent oma liikmete kaudu elavamale teotsemisele Akadeemilise Loomaars-titeadusliku Seltsi, kus mõlgutati juba mõtteid likvideerimise üle. Tänu sellele intensiivsele osavõtmisele on Seltsi tegevus viimase kahe aasta jooksul muutunud elavaks ja huvipakkuvaks nii noorele kui vanale. Samasuguses tihedas koostöös teaduskonnaga on konvent kujunenud lahutamatuks tervikuks ja soojaks koduks igale loomaarstiteaduskonna üliõpilasele.

Viimaste aastate majanduslik surutis ja kriis on vajutanud oma pitseri eriti teravasti ka meie *alma mater'*ile. Tõsiselt on kaalutud loomaarstiteaduskonna sulgemise küsimust. Neil kaalutlustel tõusis ka konvendis üles üldiseks muutumise küsimus. Seda arutati põhjalikult ja mitmekülgselt ning leiti siiski tarvilik olevat. Ei sünni ju uute liikmete juurevool teaduskonna-alalisse org-i selle üldiseks muutmise puhul päeva pealt. Selleks on vaja aega kohanemiseks ja tutvunemiseks. Nii registreeritaksegi 20. okt. 1933. a. Ülikooli Valitsuse poolt põhikiri muudetud kujul, mille järele *Frat. Tartuensise* liikmeteks võivad olla kõik Tartu ülikooli eesti- ja hõimurahvusest üliõpilased. Samal aastal saavutatakse ka kokkulepe EKL-i korp-idega leinavahekorra suhtes. Ametlik leping leinavahekorra ja kartelli alal sõlmitakse käesoleva aasta märtsis.

Lõpetades neid ridu, tahaksin veel pilku heita mõningale asjaolule, mis aitaks selgitada ja põhjendada astutud samme. Kui vaadelda liikmete arvu, siis näeme kõige suuremat kasvu esimestel aastatel. Juba asutamis-

aastal kasvab liikmete arv kolmekordseks. Intensiivne juurekasv kestab kuni 1932. aastani. Siis tuleb seisak, mis on tingitud sellest, et asutajad liikmed ja esimesed juureastunud oma õppimise lõpetavad ja vilistlaskokku siirduvad. Sellest aastast peale püsib väike, kuid pidev juurekasv, kuna liikmete liikumine noorte sisseastujate ja kursuse lõpetajate näol enam-vähem tasakaalustub. Sama aastat võiks ka nimetada prooviaastaks. Lahkusid ju sel kevadel vanemad kaasvõitlejad suuremas enamikus, ja konventi elu juhtimine jäi noorema põlve õlgadele. Salajas tunti ehk vähe hirmugi, kuid see oli osutunud üleliigseks. Julgelt võtsid noored oma kohustuse ja asusid asja juure täie usu ja veendumusega. Julged rajajad ja hilisemad noored töömehed olid üksteist mõistnud ja oma kodu tarvilikkuses veendunud.

Oligu need lühikesed ja kokkuvõtlikud märkmed julgustuseks ja tõukejõuks noortele nende kodu kaunistamisel ja igale tõsi- sele eestlasele ergutuseks tema võitluses rahvusliku isecolemise eest.

I. Üldmärkmeid Vene kõrgema hariduse korraldusest.¹⁾

Koolide põhitüüpide kõrvale on üle terve riigi loodud tihe rabfak'ide võrk (rabfak < рабочий факультет tööliste fakultet), millesse võetakse vastu ainult töölisi ja kolhoosnikke. Rabfaki ülesandeks on ette valmistada töölisi kõrgemasse kooli — ülikooli astumiseks. Ülikooli astumisel on rabfaklased, võrreldes tavalise keskkooli lõpetajatega, eesõigustatud seisukorras, vaatamata sellele, et rabfakides võetakse läbi kursus, millele keskkoolis on ette nähtud 5 kuni 6 aastat, 3—4 aasta jooksul. Töölise - üliõpilaste protsent vuz'ides (vuz < высшее учебное заведение, kõrgem õppeasutus) oleneb viimaste iseloomust; töõndus-instituutides on see protsent kõrgem, humanitaarõppeasutistes aga madalam. Tõõndusinstituutidesse astuda soovijaid on alati väga palju ja sissepääs nendesse on palju raskem kui näiteks pedagoogilisse või kunstiinstituuti.

Peale rabfakkide on olemas veel lühiajalised kursused vuz'ides ja tehnikumidesse sisseastujate ettevalmistamiseks, millised aga eeldavad juba enam-vähem teadlikke kuulajaid. Viimasel ajal on juhitud erilist tähelepanu kodustele õppekursustele. Neid kursusi kasutavad enamasti täiskasvanud töölised. Loengud ja ülesanded, mis koostatud professorite, kõrgemate õppeasutiste ja tehnikumide õppejõudude poolt, saadetakse osavõtjaile koju kätte. Kes on läbi töötanud

1) Alljärgnev kirjutis on „Üliõpilaslehele“ saabunud Nõukogude Vene ülikoolis õppivalt eestlaselt Johannes Rannalt.

kõik ülesanded, sõidab linna; olles sooritanud katsed, saab ta vastava diplomi. Kuid seesuguste kursuste töö ja tulemus ei ole kuigi hiilgavad: loenguid ei saadeta korrapäraselt, kursustele ei jäävad sagedasti parandamata, õppijad ei saa igakord vastuseid oma küsimustele jne., mille tõttu kursuselased jäätavad sagedasti pooleli alatud töö.

Tähelepanu väärub kõrgemate tehniliste õppeasutiste loomine tehastes. Lihtne, kirjaoskamatu mustatööline võib saada esmajärguliseks inseneriks, käies läbi kõik hariduse astmed samas tehases, kus ta töötab. Niisugune „завод-вуз“ rajab omale kindlalt teed teiste õppeasutis-tüüpide seas. Üks esimesi selliseid oli Stalini-nimeline tehas-õppeasutus autotehases „Amo“ Moskvast.

Üldse on praktilisel töö ja kutse praktilisel omandamisel üliõpilase töökorralduses väga suur tähtsus. Mõnesugustes instituutides moodustab praktikatundide üldarv 45—50 prots. terve õppeaastast.

Umbes 5—6 aasta eest oli ülikoolides ja instituutides veel palju fakultee. Moskva Riiklikus Ülikoolis näiteks olid: füüsika - matemaatika, arstiteaduse, ajaloo-filosoofia, kirjanõukogude õiguse fakulteedid. 1930. a. otsustas valitsus mõnedest fakulteedidest moodustada iseseisvad instituudid ja anda need vastavate rahvakomissariaatide juhtida. Nii eraldati Moskva I-st ülikoolist nõukogude õiguse ja arstiteaduse fakulteedid, millest loodi iseseisvad instituudid. Ülikoolidele vaadati teatava halvakspanuga, nagu vabrikutele, mis välja saadavad halbu, mitte-

tarvilikke produkte. Palju rohkem hinnati iseseisvaid instituute, mis valmistasid ette ainult teatud ala spetsialiste.

Kuid juba 1933. a. leidsid ülikoolid jälle tunnustust ja toetust riigilt. Paljudes linnades asutati isegi uusi ülikoole. Seni ei olnud Ukrainas ühtki ülikooli, nüüd aga avati suure fakulteedide arvuga ülikoolid Harkovis, Kiievis ja Odessas. Kuid ei või olla kindel, et 2—3 aasta pärast ülikoole ei hakata uuesti reformeerima. Selline kindlusetus erutab noorsugu ja takistab rahulikku ja tõsist õppetööd. On juhtusid, kus mingi fakultet sulletakse ja õnnetud üliõpilased, olles õppinud selles juba 2 või 3 aastat, on sunnitud katkestama õppimist või astuma teise teaduskonda. Ning arvestades nõukogude üliõpilase äärmiselt rasket materjaalset seisukorda, on arusaadav, kui raskelt mõjuvad sellised „reformid“. Ka käesoleva kirjutise autor ise oli niisuguse „reformi“ ohvriks umbes poole aasta eest.

Väga palju ebajärjekindlust on ka uute üliõpilaste vastuvõtmisel kõrgematesse õppeasutistesse. Kuni 1930. a. korraldati ülikooli või instituuti astuda soovijaile vastuvõtu-eksamid neljas aines: füüsikas, matemaatikas, vene kirjanduses ja ühiskonnateaduses. 1930. a. kaotati sisseastumise-eksamid, kuid pandi 1933. a. uuesti maksma. Mõõdun. aastate praktika on aga näidanud, et neile eksamitele ei saa anda suurt tähendust. Peafaktoriks vastuvõtukomisjoni otsustes on sisseastuja sotsiaalne seisund, mitte aga teadmised.

Kui eksamineeritav on tööline, siis ta võetakse vastu instituuti, kui ta eksamil näitaks nõrku

teadmisi. Ametnikul ja intelli-
gentse kutse esindajal on aga vä-
he lootusi pääseda ülikooli või
instituuti, kuigi ta hiilgavalt
sooritab eksamid. Selline olu-
kord on toonud kaasa traagilisi
juhtumeid, isegi enesetapmisi.

Nii siis kõrgemasse õppeasu-
tisse vastuvõetute akadeemiline
tase ei ole just kõrge. Muidugi
on offitsiaalselt keelatud üli-
kooli vastu võtta isikuid, kes
pole sooritanud vastuvõtu-eksa-
meid, kuid teisest küljest peab
siiski vastu võetama kindel
protsent töölisi. Seepärast püüa-
vad ka eksamineerijad teha kõik,
et eksamineeritav tööline läbi ei
kukuks. Selle vastu tehakse aga
ametniku või üldse sellise isiku,
keda võib vastu võtta ainult vii-
mases järjekorras, eksam võima-
likult keeruliseks ja raskeks.

Lõpliku vastuvõtmise või ta-
gasilükkamise otsuse teeb vastu-
võtukomisjon, mis koosneb ins-
tituudi direktorist (või selle
abist) ja mitmesuguste organi-
satsioonide (nende hulgas ka
kompartei) ja üliõpilaskonna
esindajaist.

Nädal pärast vastuvõttu asu-
vad õnnelikud vastuvõetud tööle.
Kuidas nõukogude üliõpilane
elab ja õpib, seda vaatleme järg-
nevas.

II. Üliõpilase akadee- miline töö.

Välismaalane, kes satub Nõu-
kogude kõrgemasse õppeasutis-
se, üllatub sotsiaalökonomiliste
õppeainete rohkusest. Isegi
puhthetnilistes instituutides
õpetatakse poliitilist ökonoo-
miat, dialektilist ja ajaloolist
materjalismi, klassivõitluse aja-
lugu, kommunistliku partei aja-
lugu, leninismi jne. Veel laia-
ulatuslikum on aga „sotsek'i“
(sotsiaal-ökonomilised õppeai-
ned) õpetamine humanitaar-ins-
tituutides. Seetõttu saab spet-
siaal-õppeainetele juhtida palju
vähem tähelepanu.

S.-ökon. ainete õpetajaiks on
enamasti kommunistid, kes pii-

navad üliõpilasi oma „aktiivse-
te“ meetoditega: üks professor
nõuab, et tema loenguks iga üli-
õpilane valmistaks ettekande tea-
tud küsimuse kohta; keda küsi-
takse, pole teada, seepärast kõik
üliõpilased, jättes kõrvale omad
põhiained, istuvad raamatukogu-
des ja valmistavad ettekannet;
teine lektor annab üles niipalju
materjali, et võimatu on seda
läbi töötada: näiteks peab kahe
päeva jooksul läbi võtma 200 lk.
nõukogude majandusteooriat;
kolmas lektor korraldab võistlu-
si kahe grupi vahel jne. jne. Sel-
line võistlus toimub muuseas
järgmiselt: paberilehtedele on
kirjutatud küsimused, näiteks
poliitilisest ökonomiast. Võist-
levate fakulteetide üliõpilased
võtavad lehed ja vastavad küsi-
mustele. Vastus langeb vastas-
poole valju kriitika alla. Võit-
jaks jääb see fakulteet, milline
on andnud kõige rohkem õigeid
vastuseid ja neid hästi kaitsnud.
Võistlusi juhib professor, kel
on öelda ka otsustav sõna.

Nii üliõpilastel kui ka peda-
googidel on hirm ideoloogiliste
kõrvalekaldumiste ees. Nii üli-
õpilane kui ka professor kardav-
ad öelda midagi üleliigset, mil-
le pärast avalik arvamine võiks
tunnistada neid „ideoloogiliselt
ebajärjekindlaiks“ ja süüdistada
kõrvalekaldumises, kas paremale
või pahemale, kommunistliku
partei „generalnaja liinija“st“.
On juhtusid, mil mõni auväärt
professor korraldab ennast-kri-
tiseeriva ettekande, milles ta pü-
halikult keeldub tunnustamast
omi töid, mis kirjutatud 2—3
aasta eest, ning omi läinudaas-
tasi esinemisi. Kuna seda, mida
kiideti heaks 1930. a., mõiste-
takse täna valjult hukka.

Samuti muutlik on vaade üli-
õpilase õppetöö meetodile. Kord
kuulutati sõda loengutele. Loen-
gute meetod oleval liig passiiv-
ne, üliõpilane võtab vastu valmis
materjali ja ise ei tee midagi.
Õppija peab aga ise leidma tõe.
Võeti tarvitusele laboratoorne
meetod. Üliõpilased jaotatakse

gruppidesse 5—6 inimese kaupa.
Professor annab ülesande: teema
ja vastavad küsimused. Grupid
töötavad teemad raamatute põh-
jal läbi, peale selle korraldatakse
istungid, millistel professori abi-
ga selgitatakse arusaadamatud
kohad.

Varsti avaldusid aga selle süs-
teemi eitavad küljed. Grupis oli
tugevaid ja nõrku, virku ja lais-
ku üliõpilasi. Kuna ühed tööta-
sid, suikusid teised magusasti.
Hinnati aga gruppide kaupa.
Nii sai ka see üliõpilane, kes mi-
dagi ei teinud, oma seltsiliste
kulul rahuldava hinnangu. Töö
kvaliteet halvenes. Seepärast
võeti loengud uuesti tarvitusele.
Käesoleval ajal valitseb järgmine
õppe-süsteem: 1) professori sis-
sejuhatav loeng, 2) üliõpilase
kodune töö, 3) materjali läbitöö-
tamine assistendi juhatusel, 4)
konverents professoriga, 5) pro-
fessori lõpploeng. Nii töötatakse
läbi iga teema.

Kaks korda aastas (jaanuaris
ja mais) korraldatakse hinda-
misi. Professorid küsitlevad üli-
õpilast direktiooni esindaja
juuresolekul kõigil teemadel, mis
läbi töötatud poolaasta jooksul.
Teadmiste hindamine on viie-
numbriline: väga hea, hea, täiesti
rahuldav, rahuldav ja mittera-
huldav. Hindamine ei sünni mit-
te alati erapooletult. Ühes ins-
tituudis keegi üliõpilane-akti-
vist, kommunistliku partei liige,
kel polnud mingit arusaamist
filosoofiast, hakkas selliste küsi-
muste puhul kõhima ja kõhis se-
ni, kui teda rahule jäeti. Samuti
kõhis ta ka dialektilise materja-
lismi eksamil. Kuid kõigi imes-
tuseks sai see „filosoof“ aasta
hinnanguks „hea“.

Kõigis ülikoolides ja insti-
tuutides korraldatakse poliitilisi
ülevaatusi kolm-neli korda kuus.
Neil ülevaatustel (ettekannete-
ga esinevad üliõpilased ise) aru-
tatakse välis- ja sisepoliitilist
olukorda ja teravaid päevaküsi-
musi. Nõukogude üliõpilane on
läbi ja läbi immutatud poliiti-
kast. Kuid vaatamata sellisele

XIII Tartu Üliõpilaskonna Edustuse valimised

17., 18. ja 19. märtsil s. a.

Valimisnimekirjade järele oli valimisõiguslikke tänavu 3380 (3528)¹⁾. Valimas käis üldse 2236 (2263) — seega 66% (64,1).

kirjad nr. nr. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ja EÜS Põhjala (nr. 10). Üliõpilasseltside Rühmaga ühines ka organiseerumatute nimek. nr. 8.

Nimek. nr. 3 (Amicitia) — Valentine Hanson.

Nimek. nr. 4 (Valvila) — Jaan Veltmann.

Nimek. nr. 5 (juudid) — David Pasternak (Limuvia).

Nimek. nr. 6 (venelased) — Aleksei Klemm, Vladimir Janverk.

Nimek. nr. 7 (korporatsioonid) — Karl Päril (Vironia), Artur Meil (Frat. Estica), Erich Tõnisson (Sakala), Oskar Laan (Ugala), Aleksander Pals (Rotalia), Endei Ott (Revelia), Asta Hermann (Indla), Verner Kirschfeldt (Frat. Tartuensis), Hilda Madison (Lembela).

Nimek. nr. 8 (org-matud) — Hugo Rebane.

Nimek. nr. 10 (Põhjala) — August Vassil.

Nimek. nr. 11 (Liivika) — Villem Tomingas.

Nimek. nr. 12 (ENÜS) — Laine Silbergleich, Renate Blum.

Nimek. nr. 14 (Concordia) — Otto Kõresaar.

Nimek. nr. 15 (Raimla) — Gustav Laja.

Nimek. nr. 16 (EÜS) — Eduard Sitska, Erich Suurväli, Heldur Tõnisson.

Nimek. nr. 17 (Veljesto) — Paul Vihalem.

¹⁾ Sulgudes toodud arvud on XII Edustuse valimistest.

Järgnev tabel näitab valimiste arvulisi tulemusi

nr.	N i m e k i r j a n i m i	Sai valimistel	
		hääli	kohti
1	Saksa Üliõpilaste rühm	185 (185)	2 (2)
2	Eesti Naiskorporatsioonide Rühm (Filiae Patriae)	135 (136)	2 (2)
3	" " (Amicitia)	79 (96)	1 (1)
4	Üliõpilaskogu Valvila	52 (53)	1 (1)
5	Juudisoost Üliõpilaste Ühine	73 (73)	1 (1)
6	Vene Ühendatud Rühm	136 (162)	2 (2)
7	Eesti Korporatsioonide Rühm	717 (676)	10 (9)
8	Organiseerumatute Üliõpilaste Ühine	78 (135)	1 (2)
10	EÜS Põhjala	117 (80)	1 (1)
11	Üliõpilasseltside Rühm (Liivika)	68 (67)	1 (1)
12	" " (ENÜS)	150 (145)	2 (2)
13	" " (Ühendus)	33	—
14	" " (Concordia)	57 (30)	1
15	" " (Raimla)	67 (76)	1 (1)
16	" " (EÜS)	222 (198)	3 (3)
17	" " (Veljesto)	57	1

Valimisedeleid tühistati 4 (7) ja valimisjagaja oli 74 (75).

Häälede jääkide arvestamiseks teatasid ühinemist:

- 1) Vähemusrahvuste nimekirjad nr. 1, 5 ja 6.
- 2) Üliõpilasseltside Rühma nime-

XIII Edustuse isiklik koosseis kujuneb järgnevaiks:

Nimekiri nr. 1 (sakslased) — Boris Tanton (Academica), Helmut Kaegeler.

Nim. nr. 2 (Filiae Patriae) — Lydia Raudsepp, Anna Uesson.

hoolikale poliitilisele kasvatusle ja ajalehtede lugemise sundusele on mõningate üliõpilaste rumalus otse üllatav. Oli juhus kuulda järgmist üliõpilaste kahekõnet:

„Kuule, Beerman, milline õnnetus: Thomas Edison on surnud!“ — „Kes see on, kas Ameerika president?“

Kord ökonoomilise geograafia loengul pedagoog küsis juhuslikult ühelt üliõpilaselt:

„Ütelge, seltsimees Rogov, kus asub Lissabon?“

Rogov vaikib ja silmitseb teraselt kaarti.

Siis ütleb otsustavalt: „Euroopas.“

„Õige. Täitsa õige. Euroopas. Kuid millises riigis?“

Rogov mõtleb jälle ja vaatleb

kaarti. Kahe minuti pärast vastab ta:

„Jaapanis.“

„Lissabon on Jaapanis?! Hea, võtke pliiats ja näidake teda mulle.“

Rogov võtab pliiatsi, veab seda kaardil igas sihis, lõpuks peatub Põhja-Ameerikal San-Francisco lähedal. Kuna ta aga seal ei leia ei Lissaboni ega ka Jaapanit, satub täielikku segaduse ja on juba võimatu saada talt mingit vastust.

Mõned üliõpilased on harjunud pikalt ja veenvalt kõnelema, ilma et nende kõnel oleks mingit mõtet. Ja professor, rabatud sellisest kõneosavusest, paneb oratorile „rahuldava“, mõnikord isegi „hea“. Sotsiaalökonoomiliste

distsipliinide rohkus võimaldab niisuguse „kõneosavuse“ arenemist, kuna ühiskondlikkudel küsimustel tuleb sagedasti palju rääkida. Isegi kõige väiksema jutuga üliõpilane peab oskama koostada põhjaliku suulise ettekande mis-tahes sotsiaalsest või ökonoomilisest küsimusest. Ja paljud üliõpilased on jõudnud sel alal sellisele täiuslikkusele, et kõnelevad paremini kui professorid.

Paljudes instituutides peavad üliõpilased läbi tegema poliitilise ja põllumajandusliku praktikumi, ka siis, kui sel „praktilikal“ pole mingit sidet üliõpilase tulevase kutsega, näiteks lingvistika- ja pedagoogikafakulteede üliõpilased.

Poliitilise praktikumi si-

SELL-i eeloleva konverentsi puhul

SELL-i Keskbüroo istung aprilli alguses, kuid peamiselt eelolev konverents sunnivad peatuma mõninga küsimuse juures.

Eesti Üliõpilaskond oma juhtivate liikmete kaudu, olles SELL liidu mõtte algataja, ka osalt oma geograafilise asendi tõttu, seistes soodustatud positsioonil, peaks ka edaspidi andma teatava ilme ja suuna üksmeelses töös liitlastega, ühtlasi otsides uusi võimalusi koostööks ka kaugemal.

Siin kerkiks paratamatult esile juba varemini algatatud Poola üliõpilaskonna koopteerimise küsimus. See mõte ei ole uudne; juba SELL liidu loomisel oli kavatsatud viie riigi üliõpilaskonna liitumine, kuid sisemise

hiks on tutvustada üliõpilastele mõningate tööstusharude põhjapanevaid protsesse ja õpetada neid kasutama lihtsaid tööriistu. Kuid tööpoolest satub üliõpilane rumalasse ja piinlikku seisukorda. 40—50 üliõpilast tulevad tehase direktori juure ja teatavad, et nad selles tehases kuu aja jooksul tahavad sooritada poliitilise praktikumi. Direktor saadab kutsumata külalised mõne osakonna juhataja juure, kes annab neile lihtsat musta tööd. Seda tööd teevad üliõpilased kogu aja ja lõpetades praktikumi ei ole neil aimugi selle tehase tegevusest. Põllumajandusliku praktikumi sooritavad üliõpilased kolhoosides. Siin on nad soovitud külalised, kuna kolhoosil on väga kasulik kuu aja jooksul omada 40—50 tasuta tööjõudu.

Instituutides on vabriku distsipliin. Kõrgem õppeasutis on haritud inimeste vabrik, mis peab valmistama häidprodukte. Seepärast samuti nagu vabriku töölised peavad korralikult tööle ilmuma, nii on ka instituudis loengute kuulamine sunduslik. Kui üliõpilane on mõjuva põhjusteta puudunud loengult, siis ta

organiseerumise tõttu Poola üliõpilaskond jäi eemale, avaldades siiski lootust edaspidiseks tihedamaks kontaktiks.

1927. aastal Soome üliõpilaskond esines ettepanekuga, kaasa tõmmata Poolat SELL liidu tegevusse. Omal ajal küsimus leidis ka teatud poolehoiu, kuid mõningate takistuste ilmsikstulekul ja puuduliku ettevalmistuse tõttu kadus päevakorrast.

Momendil küsimuse järjekordne algatamine peaks sündima kiirustamatult, ettevaatusega, kaaludes asjaolusid poolt ja vastu.

Mõõtuandvamaks takistuseks oli senini Poola-Leedu vahetõttu; Poola, olles soodustatud olukorras, suhtub lähenemisse

nimi kirjutatakse mustale tahvliile ja talle tehakse vali noomitus. Teda nimetatakse siis „proglüštšik“ (loengult puuduja). Õppeaja pikkus instituutides on $3\frac{1}{2}$ —4 a., ülikoolides $4\frac{1}{2}$ —5 a.

Kui üliõpilane on näidanud silmapaistvaid võimeid mõnel alal ja on aktiivselt osa võtnud ühiskondlikust tööst, siis võib ta saada peale õpingute lõpetamist aspirandi kohta ülikoolis. Selleks peab ta aga sooritama eksamid dialektilises materjalismis ja võõrkeeltes (saksa k., prantsuse või inglise k.). Siinjuures peab tähendama, et Nõukogude üliõpilased ei või kiidelda võõrkeelte tundmisega. Seepärast ei saa nad ka jälgida Lääne-Euroopa uuemaid kultuuri ja tehnika saavutisi. Mõnikord peavad in-senerid, kes olnud välismail, loenguid tehnilistest uudistest, kuid need vägagi kasulikud loengud on ebakorrapärased ja juhuslikud.

Nii siis mitmeti rasked tingimused, millistes töötab nõukogude üliõpilane, on Venemaa noorte spetsialistide võrdlemisi madala kvaliteedi põhjuseks.

(Järgneb.)

jaatavalt, kuid Leedu, vaatamata ajaloolisele sõprusele, ei taha praegu nõustuda kahjusaaaja osaga. Seetõttu poliitilistest lepituskatsetest hoolimata on lähemas tulevikus raske ette näha küsimuse lõplikku lahendust. Kuid tuletagem meele, et Poola ja Leedu vaatamata poliitilisele vahekorrale on praegu CIE täisõiguslikud liikmed. Tuleks veel arvestada asjaolu, et CIE on lähedalt seotud tegeliku poliitikaga, moodustades enesest väikemõõdulise „Rahvasteliidu“, kus paljud üliõpilaskonnad seisavad varjatult valitsuste eestkostmise all. Arusaadavalt SELL liit oma ulatuselt ei kannata võrdlust CIE-ga, kuid ei saa eitada üldises struktuuris ja ülesannetes lähedaste joonte olemasolu. Kuid tunnustades SELL liidu eemalolekut tegelikust poliitikast, tuleks Poola-Leedu vahetõttu arvesse vähesel määral.

Poola on meid köitnud mitte oma ajaloolise mineviku tõttu, vaid selleks on andnud põhjust tõsisemad motiivid. Seevastu endale etteheitena tahaksin nimetada, et nii mõnigi meie üliõpilaskonna kauaaegne liitlane on meile peaaegu tundmatu. Selle põhjuseks ei ole andmete vähesus või võimaluste puudus tihedamaks kontaktiks, vaid ainsuüksi piiratud huvi.

Poola laialdase üliõpilaskonna liitumisel ei oleks karta, et ta haaraks üldise initsiatiivi ja juhtimise enda kätte, vaid sellest ühendusest võiks loota kõigepealt praktilisest, majanduslikust küljest soodsaid tulemusi. Eriti tuleks hinnata aga uute kogemuste omandamist uue liitlase kaasabil, tööpõllu avardamist ja kaugema ulatuslikkude ülesannete teostamise võimalusi.

Avaneksid uued võimalused, milliste käsitlemine on praegu liig varajane.

Kahtlemata ka SELL liit on suutnud tõendada oma elulisust,

«Tudengite teatrit» külastamas

Ka käesoleva aasta äsjasel teatriõhtul võis üsna hästi jälgida üliõpilasist artistide mängu. Isegi kõige skeptilisemad ja snobistlikumad ninakrimpsutajad, kes väljaspool kutselisel teatril ja peale mingite kitsapiirilisel tunnustatud „kunstitemplite“ midagi ei hinda ja kes arvavad, et neil on see „priima“ maitse, nägin, püsisid etendusel ja unustasid „Loomingu“ pretsiööslikkuse ja naersid kõige südamlikumalt kaasa. Ja põhjusega, sest „Nõmme kingsepad“, Aleksis Kivi tore rahvatükk, väärib laikaarelist naeru. See on nagu

loodud uljaile, värskeile lavajõududele rammukatsumiseks.

„Nõmme kingseppade“ sisu on, et jäädvustada neil veergudel „Tudengite teatrit“ ainukordset repertuaari, hästi kriukaline ja rahvalikult lopsakas. Põnevus püsib tas õige tugeva ülesehituse tõttu algusest lõpuni. Keegi romantiline hauatagune härra kapral on saanud maha kummalise testamentiga. Pärandus — 500 taalrit — langeb nimelt sellele kahest pärijast, kes abiellub teisest varem. Tekib siis ka otseteed kole madin ja rüseelemine abiellujooksmisses. Kui

pakkudes omalt poolt soodsaid võimalusi koostööks.

Hiljuti Poolas viibides ning kokku puutudes üliõpilaskonnale lähedalseisvate isikutega, võisin veenduda, et Poola üliõpilaspere aktiivsem osa on jälginud pideva huviga SELL liidu ettevõtteid, naabrite kaugeleulatuvaid püüdeid ja nende teostamise tagajärjekust. Võis imestada rikkalikku ja mitmekülgset informatsiooni meie oludest, suurt huvi ja tähelepanu, hoolimata nõrgast kontaktist ja passiivsusest meie poolt. Jäi mulje, et nii meie riik kui ka osalt üliõpilaskond on esinenud Poola suhtes võlgniku osas; Poola üliõpilaskonna kaasatõmbamisel ühisele tööle meie võiksime arvestada suurliitlase veel suuremat abi, olles ise võimelised anda vastutasu.

Pealiskaudsel vaatlusel algatuse teostamisel ei näigi tulevat tõsiseid takistusi, kuid edaspidisel tegelikul läbiviimisel peab arvestama teatud ringkondade vastuseismist; seetõttu esimeseks sammuks oleks lähema in-

formatsiooni hankimine ühelt küsimusele lähedal seisvalt üliõpilaskonnalt soovimatute üllatuste vältimiseks. Edaspidi, tutvudes SELL liidu teiste liikmete seisukohtadega ning teatud tagajärgede saavutamisel, võiks alles asuda küsimuse laiajoonelisemale tutvustamisele.

Kuna SELL liidu tegevus on näidanud, et isiklikel sidemeil on määratu mõju üliõpilaskondade vahelises koostöös, siis oleks otstarbekohasem, kui algatuse väljuks üksikutelt isikutelt.

Kogemused on näidanud, et SELL liit ei suuda oma keskbüroo istungitel ja konverentsidel töökoormatuse tõttu päevakorda täies ulatuses läbi võtta, pühendades, eriti lähemas minevikus, asjatult aega isikliku iseloomuga küsimuste lahendamisele, siis uue algatuse käsitlusele võtmine pakuks palju tänuväärsemaid töövõimalusi. Soodsaks momendiks eeltööde alustamiseks võiks kujuneda Riias kokkukutsutav SELL liidu konverents.

K. Pärt.

vaja, pannakse kaaslasele jalgi ette, et vaid ise jõuda kiiremini sihile. Esmalt stardib harjasjuukseline poiss Esko, Nõmme kingsepa poeg. Kargab karplauhti kosjamundrisse ja alustab 3 nädalat kestvat pulmaekskursiooni. Talunik Karri kasvandik Kreeta on võlunud meie Don Quijote'i, kuid, jõudnud Karri tallu, ilmneb peigmehe-kandidaadile, et näitsik on mänginud sangariga nagu kass hiirega ja et parajasti peetakse Kreeta ja Jaagu, ühe tõsise noormehe, pulmi. Halva mängu man tee hea nagu! — mõtleb Eskost punapõskne kahvatu rüütel ning tõstab klaasi noorpaari auks. Ja lõpuks, ega temalgi pole selle abiellumisega nii hirmus tõsi taga. Ent siis järgnevad koledad kakkused. Esko tundmused võrduvad jalgpalli sentimentidele, ta rõivad mõne hernehirmutise *grand toilette*'ile, ühe sõnaga — see self-made man on nässus. Kogu loo ülendamiseks kihutab peremees Karri talule kallalekippuja ja määratseja minema. Et Esko meeleheites satuks vaesteedele ja prooviks isegi viinajoomist, saaks peaaegu mõrtsukaks ja saabuks koju rahadeta ning vastu võtma Karri kohtukutset — kõige selle eest hoolitseb juba ta kõverkeelne ja kõvermeelne pikakasvuline Sancho Pansa — Miku Vilgastus. Siia juurde tulevad veidrads mere-mehe Niko vembud, Iivari viinaseiklused ja muud kriukad. Lõpuks jõuavad finiši — abiellu — hiljem startinud Jaana ja ta peig sepp Kristo. Esko vanemal — Nõmme kingsepa Martal ja ta mehel Tobial — jääb vaid järgi õnnistada uut abielupaari. Esko otsustab jääda igaveseks vanapoisiks ning viinamaias, riivatu elu pooldaja Iivari mõtleb minna laiale merele laevameheks. Niisuguse lõpumoraaliga tehakse veidi propagandat mitmesugustele elukutsetele, ning vaatajagi võib leida neist õpetusist lohutust, kui ta naerukrampidesse senini pole ära surnud.

Aga nüüd vaadeldgem veidi „näitlejaskonda“! Kuidas saadi sealpool oma ülesannetega hakkama? Üldiselt, nagu juba märkisin alul, läks kõik vilunud lavastaja hr. Türki juhatusel libedasti. Mõni küll vehkles kätega pisut rohkem, kui see oli kasulik, mõni üksik sangar jäi tekstist kahvatumaks, ent nende vigade andestamine, arvestades asjaarmastajaslikkust, on endastmõistetav. Natuke segavam oli see, et oli valitud, tõsi küll, väga kohane ja mängitav tükk, kuid pikem kui tudengirahva lavaharjumatus seda talus. Viimased paar pilti hakkasid väsimuse tõttu venima ja peategelase hääl nõrkema. Nende pahedeta, iseenesest jällegi mitte just hukutavaiks saavate, oleks ettekanne tempolt ja ümaruselt olnud otse laitmatu. Ei teeks paha, kui tulevikus valitaks pisut lühemaid

asju või lihtsalt kärbitaks asjatundlikult pikemat näidendit. See tuleks ettekandele ainult kasuks.

Üksikuid tegelasi vaadeldes tuleb esimene kompliment öelda hra A. Hintile. Esko oli tõesti tore ja täiel määral nauditav, nii et ta lavalt lahkudes hakkasid tundma tast otse puudust. Liigutustes ei tabanud kusagil silmatorkavalt liigset ega kuju seisukohalt võltsi. Hää oli jõuline, mäng varjundirikas, sisseelamine ilmne, millest kogu esitelu hoogsus ja valdavus ka tingitud. Groteskne rõhutamine oli täiesti omal kohal, sest nõnda joonistub see totter ja lapsik sangar kõige teravamini. On ju Esko poiss, kes tema oma ütlust pidi kuulub viimsel päeval, teksti kohaselt aga juba kohe, l a m m a s t e hulka, sest ta kurk ei ole näinud viinatipsi, ta pole käinud kõrtsis ega öösi tüdrukute man ega laka uste taga kolkimas.

Sama rahuldavalt kui hr. Hint, mängis hra R. Roos tahmast Tobiasest, seda teist lammast sikkude peres. Väliselt omas eriti head kuju, grimm oli väga realistlik, kogu osatõlgendus nauditav. Tuhvlikangelane, sõimu piksevarras, mitte halb inimene, lihtsalt tossike ja rumalake, puupea, oma naise mees ja ta alandlik ori — säärane on Tobias tekstis, ja selline oli ta ka laval. Toremaks kontrastiks on tolele lödvale Tobiale ta käre teinepööl, ta abikaasa, emand Marta. Preili Epler, keda on nähtud varemgi „Vanemuise“ laval vanainimeste osas, sai oma ülesandega hästi toime. Milline krõbe eit küll oli emand Marta! Palju ei puudunud, et pani taeva ja maa kõikuma, sest kus ei aidanud tal nõu, seal ta võttis appi jõu. Esialgu tarvitas jõudu oma perekonna piirides rihma ja piitsa kaudu. Paari minuti jooksul jõudis see daam mehe

läbi söimata, teda tutistada, külalisele otsa põrnitseda ja väkkiirelt kaduda. Eine Frau von Format! Kange käsi! Et pane kas või Eesti Vabariiki juhtima. Hää! haruldaselt vanainimeslikult intoneeriv, nii et ei usugi, et selle omanik on eraelus noor inimlaps.

Järgmine tujuilendav osa oli meremees Niko. Seda mängis hra Lattik suure menuga. Taaruv, pikk samm, piip hambus, mütsilott ühel küljel, plirts-plärts sülitused põrandale, münchhausenlikud vestlusained — võta või jäta, justament meremees ilma mereta. Üldiselt väga hoogsat ja lustlikku mängu nõrgendas flegmaadistumine viimases pildis. Köster Sebedeust kehastas üsna edukalt hr. V. Raudsepp. Ta tehtud vagadus, jumala meele pärane jutt ja sellega kaasaskäiv viinapudeli tõstmine polnud põrmugi halb. Prl. K. Tanilov Nõmme kingsepa perekonna kasvandikuna tegi omast vähenõudlikust osast kõik, mis sai teha. Heasüdamlikkust, plikaliikkust markeeriti kaunis realistlikult. Tema partner hr. Pauskasepp Kristona serveeris hästi korralikku mängu. Paiguti liikusid vaid käed pisut rohkem kui vaja. Uljust ja vembukat näidendit „ilusat poissi“ oli tas küllaldaselt. V. Ratassepp Iivarina teeskles tunnustatava oskusega joodikut, päevavarast. Hr. Zastrov viuldaja Teemuna, hr. Puusepp Jaaguna, hr. Luiga tiseda talumehena tulid oma osadega rahuldavalt toime. Aga ka lähemate osade kandjatele ei juhtunud erilisi viiperusi. Nii andis päris kenakese kuju prl. Kikerpill. Ta hästi selge diktsioon oli omaette väga köitev. Vihatursatus Esko suunas hoovas esile tugevalt ja ehtsalt-tütarlapselikult. Hr. R. Abel andis oma parima kõrtsi tummstseenis, kus

koos kaasmängijaga moodustasid pööraselt koomilise paari. Pea käte vahel, küünarnukid laual, pilk tardunud purjus-idiootselt sihitud kuhugi tühjusse — nii istudes äratasid nad publikus kestvaima naerulagina. Preili Soodla Annana, preili Kollist talunaisena olid rahuldavad. Osad olid liiga tillukesed, et nende ksv. ksv. lavaliste võimete kohta öelda enamast. Hr. A. Naeris kohtumehe osas, hr. A. Parts lonkava keksleva rätsepana olid korralikud. Viimane oli päris liigutavalt hädine. Teemu isa — hr. A. Nugis — vilksatas silme eest sellise välgukiirusega, et teda ei saanudki õieti näha. Vanamehe kohta nagu liiga suur temperament ja poisilik kergus sammus. Aga pead ei või anda, ehk kõik see vaid viirastus välk-artisti man. Ja kes neid vanu soomlasigi teab.

Tantsustseen statistide kaasabil õnnestus hästi. Rahvas oli küllalt pulmatuujuline ning lavastaja võis suure käreaga olla üsna rahul.

Väga hoogsat ja lõbusat õhtu lõplik mulje oli haruldaselt hea. Isegi saali kole akustika ei seganud teksti jälgimist, ja paiguti päris imestasid seda algajate virtuoslikkust, millega nad meisterdasid „Vanemuises“ toda kõige ähvardavamast hädadohtu — kuulmatuks jäämist. Tahaks vaid loota, et tulevikus tudengirahvas läheneks oma ülesandele veel suurema andumusega, teeks veel distsiplineeritumat tööd kui seni, kõrgendaks nõudlikkust enese vastu, ning katsetaks ka mõne linnatükiga, mis juba puht-väliselt oleks tudengitele lähedasem kui kõige soodsam talutiikk. Nii saaks lõpuks „Tudengite teater“ ehk päris reaalseks mõisteks ja teatriharrastus lähaks meiegi man intensiivsemalt moodi. *Linda Künnapas.*

Üliõpilaskonna käsipalli-esivõistlused on jõudnud lõppstaadiumi. Kaks meistrit — org-matute naiskond ja EÜS — on juba selgunud. Jääb veel kolm mängudeõhtut.

Vahepeal, akadeemilise toetusnädala puhul peetud huvitaval võistlusõhtul 10. märtsil, kohtusid saalitäie publiku ees, kelle koosseis seekord oli tunduvalt „rahvusvahelise“: ülikooli õppejõud, nende abikaasad jne. — traditsiooniliselt ülikooli õppejõudude ja Üliõpilaskonna Edustuse võrkpalli-meeskonnad.

Mõlema meeskonna ilmusid elavad ovatsioonid.

Õppejõudude meeskonna ridades esinesid: prof. K. Ramul, prof. Treiberg, dr. Ein, dr. Karell, dr. Jürgens, mag. Päss ja dir. Piiraja.

Edustuse „värve“ (mis seekord koosnesid küll ainult EÜS-i pahu-pidi pööratud dressist) kaitsma olid mobiliseeritud Edustuse paremad jõud, eesotsas esimehe ksv. Tasso ja kehalise kasvatus toimek. juh. ksv. Minni Oleskiga; edasi oli loomulikult tugevasti esindatud revisjoni-toimkond juhataja ksv. Tantoni ja liikme ksv. Pommeriga, siis veel ksv. Krjukov ja lõpuks „Üliõpilasleht“, üliõpilaskonna häälekandjana ka spordi alal, ksv. Lahega.

Mängu alul ei leia õppejõud end hästi ja lasevad tudengeid liiga kergelt juhtima; siis aga paraneb nende mäng ja õige tasavägise mängu järgi lõpeb esimene game 15:11 Edustuse kasuks.

Teiseks game'iks toovad õppejõud mängu oma moodunud aasta parima, prof. Ramuli, kes aga kahjuks

seekord tundus vormist ära olevana.

Siiski arendavad õppejõud kõva mängu, kus ei puudu ka surumised ja head servid (mag. Päss omapä-rane, aga tugev serv), ja võidavad game'i 15:11.

Kolmas game on õige tasavägine ja alles suure töö järgi, kui Edustuse nais-meeskond end korduvalt on kokku võtnud, läheb tal korda game'i võita 15:12, seega kogu huvitava ja publiku poolt elavalt kaasaetatud mängu 2:1.

Õppejõudude parimaks oli dir. Piiraja, kellel kindlad servid, kindel, rahulik ja taibukas mäng. Edasi olid võrdlemisi head: mag. Päss — tore serv, aga muidu palju vigu, dr. Karell ja dr. Jürgens. Edustuse nais-meeskond oli ühtlaselt rahuldav, kahtlemata oli aga üheks võidupandiks asjaolu, et meeskonna viis kaptenina tulle ksv. Minni Olesk (analoogiliselt J. d'Arc'ile).

Samal õhtul võitsid keskkooli õppejõud loomaarstiteaduskonna õppejõude võrkpallis 2:1 (12:15, 15:6 ja 15:9).

Õhtu viimases võistluses kohtusid korporatsioonide ja seltside üldklassi korvpallimeeskonnad. Vahekohtuniku asjatundmusest ja nõrkusest soodustatult arendas korporatsioonide meeskond lubamatu jõulise ja krobeline vigadega võrtsitatud mängu ja võitis 42:20 (22:13). Arvestamata lubamatut jõulisust oli võit täiesti teenitud.

17. märtsi võistlusõhtu kavas olid juba kaks võrkpalli finaali.

Naise võrkpalli finaalis organiseerumate naiskond, koosseisus

preilid: Soosaar, Birk, Israel, Kink, Uibopuu, Telling, võitis päris huvitavas mängus korp. *Indla* naiskonda, kes esines koosseisus: preilid Kõiv, Sammas, Tomingas, Martin, Mölifer ja Rusman — 2:1, tulles seega üliõpilaskonna meistriks.

Võitnud esimese game'i 15:12, jääb korp. *Indla* veidi apaatseks ja organiseerumate tugevale mängule alistudes kaotab game'i 15:3. Kolmandal game'il kogub korp. *Indla* end ja avaldab tugevamat vastupanu; võidab siiski org-matute naiskond 15:9.

Sellega tõestas organiseerumate naiskond, et ta on kõigiti üliõpilaskonna parim ja võitmatu.

Teine finaali peeti EÜS-i ja ÜS *Raimla* vahel võrkpalli eriklassis. Heaklassilises, kõigiti huvitavas ja tasavägises mängus on EÜS-il — senisel meistril — tugevalt tööd, et võita ÜS *Raimla* hästimängivat meeskonda. Võitis EÜS 2:1 (15:9, 12:15 ja 15:9), tulles üliõpilaskonna meistriks eriklassi võrkpallis. EÜS-i võidukad kuus: Erikson, Jakobson, Illi, Opman, Pehap ja Simtmann. ÜS *Raimla* koosseis: Niggol, Sule, Mägi, Rosenstein, Arand ja Hanko.

Samal õhtul üldklassi võrkpalli poolfinaalis ÜS *Liivika* suure innuga mängiv meeskond võidab korp. *Rotalia* 2:1 (13:15, 17:15 ja 15:10).

Seega on ÜS *Liivika* võrkpalli üldklassi üheks finalistiks, kellele meistrikoha pärast tuleb eelduste kohaselt kokku minna korp. *Frat. Liviensis'*ega.

Õhtu viimase võistlusena oli korp. *Vironia* ja korp. *Frat. Livien-sis'*e kohtumine korvpalli üldklassis.

Tehniliselt heas ja kiiretempolises matšis võitis hästimängiv korp. *Frat. Liviensis* 38:35 (19:20). Tundus, et korp. *Vironia* langes valetaktika ohvriks (visetekes usaldati ainult ühte äärt, samuti ei tulnud ümberpaigutus kaitses vist kasuks).

Võistlused jätkuvad peale pühi.

Lhe.

«Patrioot»

August Sunne 25-aastase lavategevuse juubeli etendusena «Vanemuises»

A. Neumann'i draama 4 vaatuses. Lavastaja A. Sunne

Eesti ei ole suurte lauljate maa nagu Itaalia, kus tenoreid võivat noppida kaluriküladest. Meie ei saa ka hiilata võrreldes slaavlastega dramaatiliste annete rohkusega.

Hoolimata meie lavade ebatänu-likust vähetasuvusest ja vähesusest on viimaseil aastakümneil siiski võrsunud rida näitlejaid, kelle osadesse sisseelamisvõimed on võrreldavad

vanade kultuurrahvaste omadega.

Ühena nende heade karakternäitlejate reas seisab August Sunne, kes 20. märtsil andis oma 25. a. lavategevuse juubeli etenduse. A. Sunne varemast tööperioodist on meil psühholoogiliselt karakterkujude alal ilusaid pärle. John Gabriel Borkmanni kuju ei pühi aeg nende mälust, kes on teda näinud A. Sunne meisterlikus loo-

mingus. Lisame siia dr. Kreutzwaldi, Robespierre j. t. Viimase lavastusega ta andis oma loodud karakterosadele väärse võistleja. A. Sunne pole küll neid näitlejaid, kes suudaks täiesti ja otse tundmatuseni kaotada oma isikliku mina, jäädes teoses elama kujuna X või Y. A. Sunne isikut tajume ta loodud osades, ent imevähesel määral. Ta suu-

dab tüübi panna rohkem maksma kui iseenda. See voorus puudub paljudel meie näitlejatel. Tavaliselt astub ju lavale selles või teises osas ikka näitleja N.

Teatriharrastajale oli viimane „Vanemuise“ lavastus sama teretulnud kui O. Teetsofi lahkumisetenduse antud „Sügisviulid“. Selliste läbimõeldud esitiste kaudu peaks suudetama rajada draamale isegi Tartus väarikas positsioon. On ju meil sagedane nähtus, et tükk kuidagi kantakse lavale, ja me otsime neist asjatult mälusetungivaid hetki. „Estonia“ oma „Kaugete randade“ ja „Fannyga“ on teinud suure töö, ja jälgides ajalehe sõna kaudu suurte teatritsentrumite välgsuhvatusi teame, et praegusel hetkel Viin on vaimustatud Helene Thimig'ist, kes Max Reinhardti lavastusel Schilleri „Maria Stuartis“ andis Elisabethi osale hoopis uue, enneolematu tõlgitsuse.

Tartu teatrinärv pole kunagi nii elavalt tuksunud. Valides A. Neumannini karakterdraama „Patrioodi“ juubeliesitiseks, on A. Sunne toimunud tabavalt. Näidendi kandvad osad pakuvad võimalusi variatsioonirikaks mänguks. Draama ise ei mõju kuidagi õõnsalt ja magusromantiliselt ka tänapäeva propellerite ajastul. „Patrioodis“ ei ole tahetudki anda tõetruud koopiat Pühast Venemaast a. 1800. Ajalooline miljöö on vaid taustaks, et näidata ühte külma mõistuseinimest ja matemaatilist kalkuleerijat, kes omamoodi tahtis päästa isamaad. „Jeder kann glauben nach seiner Façon,“ sõnas üks monarhidest, ja siingi teoses tekib vaatleja sisemine võitlus krahv Pahleni eetilises hinnangus. Oli ta patrioot ja tõi ta ohvri, või on meile antud klassiline tüüp osavast poliitilisest intrigandist?

Teose lõpul seguneb külma kombinatsioonimängu tundeline element, kus Pahlen nagu isegi mõistab oma missiooni mõttetud. Ta oli vaid üks rattakene rahva saatuse arengus.

Lavateosena „Patrioot“ on hea muster õieti üleshitatud näidendist. Pinge tõuseb iga pildiga kuni prahvatuseni tsaaritapmise stseenis. Hea epiloogina astub täienduseks viimane pilt, et Pahleni saatuse lõppvaatust lahendada.

A. Sunne „Patrioodis“ kandis peaosas Peterburi sõjakuberneri krahv Peter von der Pahleni näol. Õnnestunud kuju ja poosi abil pani ta end esimesest hetkest laval maksma. Oleks soovinud näha A. Sunnele täienduseks viimistletud head ansambli. Esimestes piltides, enne A. Meeringu lavale tulekut tsaar Paulina, seda ei olnud. Ainuke naisosaline S. Liiv-Idam. Anna Petrovna Ostermannina ei suutnud anda roko-kooaegset koketset, intrigeerivat ja

mõjuvat naist. Anna Ostermanni näol polnud ju „Patrioodis“ tahetud muud anda kui puhast naiselikku isiksust, kes köidab mõlemaid — suurt Pahlenit ja lollakat Pauli. S. Liiv-Idami mäng ei pannud uskuma, et ta on nende armuke, vaid seda tuli tüki sisust järeldada.

Kui rääkida „Patrioodi“ lavalist õnnestumisest — siis tänu vaid tsaar Pauli ja Pahleni osadele. Need kaks sekundeerisid, ja pole mingit põhjust võrdluses A. Sunnega alahinnata A. Meeringut. Tsaar Pauli osa viimase käes üha varieerus. Hullumeelse luurav kahtlus, samas mõtetu lapselik usaldav heameel — siis eriskummuline, hooti puhkev naer ja mõtetu demonilik hirm — need kõik andsid ilusa, meeldejääva spektrumi näitleja võimetest. Kahju vaid, et kõrvalosad ka R. Ratassepal ja E. Endel ei pääsenud küllalt mõjule. Viitsekantsler krahv Panin (R. Ratassepp) polnud esitatud selle nõrga, selgroota, ent ometi südametunnistusega riigimehena, keda krahv Pahlen

voolis nagu savi, mida teosest tohtis eeldada. E. Ende tsareevitš Aleksandrina kordas oma vana viga — ta andis liiga palju ülespuhutud liigutusi, poseerimist ja tõi operetlikku segavat ahastusnooti lavastusse.

Suurem süvenemine oma ossa oli juba märgatav teose lõpupoolel.

Küll väheütlelates osades, autori poolt mõeldud selgitavate tekstirääkijadena, lisasid J. Kull tiibadjutant Muravjevina ja E. Türk kammerhärana ometi ilusa paari ansambli. Neid iseloomustas suur sündumuste arengut äraootav rahu ja keisri korralikule teenrile omane ergas, elutark vaatlemisoskus. Teistest osalistest võiks veel nimetada V. Kurge sõnakuuleliku Stepanina. Muide värvi-kirev krahvide, vürstide ja kindralite kaader viis tsaaritapmise stseeni õige efektiivalt läbi.

„Patrioot“ A. Sunne ja A. Meeringu tüüpide kaudu kirjutas end „Vanemuise“ parimate lavastuste hulka. E. V. S.

Koosolek 27. veebruaril 1934.

Koos 28 liiget. Juhatab ksv. R. Tasso, protokollib ksv. E. Soosaar.

Päevakorras: 1) protokoll;

2) SELL keskbüroo asjaajaja valimine;

3) valimisi;

4) läbirääkimisi.

Juhataja teatab Edustuse koosseisu muutusest: Edustusest lahkunud ksv. ksv. V. Sarali ja M. Põlde asemele on kutsutud ksv. ksv. S. Kierpill ja J. Pommer.

1.

26. jaanuari ja 20. veebruari koosoleku protokollid kinnitatakse.

2.

Enne päevakorrapunkti juurde asumist kuulutatakse 5-minutilise vaheae. Vaheaja möödumisel juhataja teatab, et SELL keskbüroo asjaajaja kohale kandideerivad vil. Olli Olesk ja ksv. Eduard Sitska. Ksv. Mä d a s s o n: Vil. Olesk kui väljaspool üliõpilaskonda seisev isik ei saaks kõne alla tulla.

Ksv. Meil: Korporatsioonide Rühmale mõlemad kandidaadid pole

vastuvõetavad, millepärast hääletame nende vastu.

Ksv. P o n o m a r e v: Kuna küsimus ei olene rühmituste kaalutlusist, vaid on üldüliõpilaskondliku tähtsusega, siis vähemusrahvuste rühm jätab oma rühma liikmeile hääletamisel vabad käed.

Ksv. Suurväli: Juhatus on oma soovitus andnud ksv. Sitskale. Teeb ettepaneku hääletusele üle minna.

Hääletusel saab O. Olesk poolt 2, vastu 6 häält; E. Sitska poolt 14, vastu 12, 3 erapooletut. Seega pole valitud kumbki kandidaat, kes ei saanud absoluutset hääleteenamust.

Ksv. Meil: Kuna koht tuleb täita, esitan kandidaadina ksv. E. Veidenbaumi.

Ksv. T a s s o ja Siidam: Korra järele uut kandidaati koosolekul üles tõsta ei saa. Selline teguviis seaks ühe kandidaadi privilegieeritud seisukorda.

Ksv. Meil võtab oma ettepaneku tagasi ja esitab uue: uueks kandideerimise tähtpäevaks määrata 5. III.

Läbirääkimiste järele võetakse vastu esitatud ettepanek.

3.

Vabanenud abisekretäri kohale esitatakse ksv. H. Tõnisson. Kinnisel hääletusel saab ksv. Tõnisson poolt 18, vastu 7, erapooletuid 3.

„Üliõpilaslase“ toimetuse liikme kohale valitakse ksv. S. Kikerpill 22 häälega poolt ja üldtoimkonda ksv. J. Pommer 18 häälega poolt. Ksv. E. Suurvälgi teatab lahkumisest revisjonitoimkonna liikme kohalt, kelle asemele valitakse ksv. J. Pommer.

Koosolek lõppes 0.20.

Koosolek 6. märtsil 1934.

Koos 27 kaasvõitlejat.

Juhatab ksv. A. Morin, protokollib ksv. H. Tõnisson.

Päevakorras: 1. protokoll;

2. E. Vaimse Kultuuri Päevade kõneleenu aruanne;

3. SELL-i keskbüroo asjaajaja valimine;

4. läbirääkimisi.

Päevakorrast jääb välja punkt 2.

1.

Eelmise koosoleku protokoll kinnitatakse.

2.

Ksv. Morin teatab, et SELL-i keskbüroo asjaajaja kohale kandideerib ksv. E. Sitska.

Läbirääkimisteta asutakse hääletamisele, mille tulemusena ksv. Sitska saab poolt 15, vastu 11 häält; seega valitud.

3.

Läbirääkimiste all sõna ei soovita.

Koosolek lõpeb kell 23.30.

Koosolek 16. märtsil 1934.

Koos 20 ksv.

Koosolek algab kell 22.10. Juhatab ksv. Tasso, protokollib ksv. Tõnisson.

Päevakorras: 1. protokoll;

2. Juhatus otsuste kinnitamine;

3. aruandeid (E. V. K. P. kõneleenu ja üliõpilassöögisala);

4. revisjonitoimkonna kodukord I lugemisel;

5. valimisi;

6. läbirääkimisi.

Enne päevakorra juurde asumist ksv. Tasso tuletab meelde surma läbi lahkunud ülikooli õppejõudu A. Melnikovi. Üliõpilaskonna juhatus on matusepäevaks 18. III välja kuulutanud üldüliõpilaskondliku leina.

Edustusest on lahkunud ksv. ksv. Soosaar ja Mädasson ning nende asemele on kutsutud ksv. ksv. Taal ja Kärsna.

Ksv. Kaelas võtab sõna erakorraliseks teadaandeks: Kuna Üliõpilaskonna abiesimees ksv. Morin on vahistatud põhiseadusliku korra vastase tegevuse pärast ning teda seni

veel pole vabastatud nagu teisi, kes on osutunud süütuiks, siis peaks põhjusi olema tema kinnihoidmiseks.

Demokraatlikkude üliõpil. rühm ei pea soovivataks, et Üliõpilaskonna abiesimehe kohal on isik, kes areteeritud põhiseadusliku korra vastase tegevuse pärast, ja teeb ettepaneku ksv. Morinile avaldada umbusaldust.

Ksv. Meil: Ksv. Morin on võetud ülekuulamise otstarbel vahi alla kui kompaniipealik ja sekretär. Enne kui pole kindlaid andmeid tema süü kohta, on vara otsustada.

Ksv. Siidam: Seaduse alusel tehakse korraldus isiku vahistamiseks, kui leitud süü olemas.

Ksv. Veidenbaum: Ksv. Morinile kui Üliõpilask. abiesimehele ei saa midagi ette heita. Tema areteeriti teise ametikoha pärast.

Ksv. Kaelas: Ksv. Morin on areteeritud riigivastase tegevuse pärast. Meie peame sellest järeldused tegema. Teeb ettepaneku teadaanne kinniselt hääletusele panna. Seda toetavad kaks Edustuse liiget.

Kinnisel hääletusel umbusalduse ettepanek saab poolt 7 häält, vastu 11. Seega tagasi lükatud.

1.

6. märtsi koosoleku protokoll kinnitatakse.

2.

Kinnitatakse järgmised juhatus otsused:

1. Tasuda ksv. Paalmanile I. S. S. konverentsist 1933. a. suvel osavõtumaksuks 5 šveitsi franki.

2. Tasuda V toetusnädala summast III toetusnädala võlg üliõpilasköögile.

3. Valimistoimkonnale määratud krediiti kr. 80.—.

4. Kuulutada vakantseks „Üliõpilaslase“ tegevtoimetaja koht ning määrata kandideerimistähtpäevaks 5. aprill.

5. Jätta rahuldamata Üliõpilasegakoori palve, kustutada 40-krone võlg üliõpilasköögile.

6. Üliõpilaskonna haigekassa fondist kr. 10.000 välja võtta E. Laenuhoiu ühisusest ja mahutada kr.

5000.— Tartu Linnapanka ja kr. 5000.— Tartu Panka.

7. Välja kuulutada üliõpilaskondlik lein õppejõu Melnikovi surma puhul.

8. Nõus olla revisjonitoimkonna seisukohaga, mille järele 1931./32. tegevusaasta majandustoimkonna juhataja poolt üliõpilasköögi kassast väljavõetud kr. 312.— kuulub tagasimaksmisele kui alusetu väljamaks. Kr. 312.— tasumiseks anda tähtpäev 20. märts 1935. a. ja võla kindlustuseks vastu võtta vekseld.

9. Lahkunud õppejõu Melnikovi hauale panna pärg.

10. Kinnitada käsiraamatukokku ostetud raamatute nimestik.

3.

Ksv. Veidenbaum kannab ette E. V. K. P. kõneleenu aruande. Kõnelelennust võttis osa 156 isikut; 8 vil. ja 148 ksv. Suuremaid gruppe käis Ingeris ja Laanemetsal.

Aruanne kinnitatakse.

Kõneleenu rahaline aruanne kuuludega kr. 18.17 kinnitatakse.

Samuti kinnitatakse üliõpilasköögi 1931./32. ja 1932./33. äriaasta rahalised aruanded.

4.

Kuna Edustuse liikmed on tuttavd varem kättesaadetud revisjonitoimkonna kodukorra kavandiga, siis avatakse selle kohta üldised läbirääkimised.

Ksv. Lahe: Üliõpilaskonna majanduslik asjaajamine vajab ratsionaalsemat korraldust. Teeb ettepaneku täiendada kodukorda punktiga, mille alusel kutsutakse üks kord aastas lisaks üliõpilaskonna korralisele revisjonile asjatundlik ja erapooletu välisrevident.

Ksv. Tanton ja Pommer: Kuna revisjonitoimkond saab nüüd oma kodukorra, siis on ka järjekindel ja korralik toimkonna töö tagatud ilma välisrevisjonita.

Ksv. Tasso: Pealegi on ülikooli õigus revisjoni Üliõpilaskonna asjaajamises toime panna, kes on oma õigusi ka kasutanud.

Hääletusel täiendusettepanek ei lähe läbi.

Revisjonitoimkonna kodukord võetakse I lugemisel vastu 18 häälega poolt.

5.

Vabanenud II abisekretäri kohale valitakse ksv. A. Kärsna kinnisel hääletusel, 17 poolt, 1 vastu, 2 erapooletut.

Revisjonitoimkonna liikme kohale tuleb ksv. Ö. Taal ja valimistoimkonda ksv. Kärsna.

6.

Läbirääkimiste all puudutatakse vähemaid küsimusi.

Koosolek lõpeb kl. 23.40.

AKADEEMILISI TEATEID

ÜLIKOOLI LÕPETASID.

Usuteaduskonnas: Eduard Reinwald, Philipp Tammann.

Õigusteaduskonnas: Aleksander Ivanov, Roman Kallas, Pinhos Katz, Edgar Saks, Zoja Tihonov.

Filosoofiateadusk.: Alide Malm.

Majandusteaduse osak.: Bernhard Jürisson. Tatjana Smirnof, Rein Veiler.

Farmaatsiaosak.: Axel Norrenberg.

Loomaarstiteadusk.: Johann Kruus.

Põllumajandusteadusk.: Meinart Johannes, Karl Rivas (Riives), Karl Vahenõmm.

Metsaosakonnas: Paul Beniko.

UUS DOKTOR.

Karl Rähesoo'le, kes 22. veebr. s. a. kaitses doktori väitekirja, otsustati farmaatsia doktori diplom välja anda.

UUSI MAGISTREID.

Magistri astme omandasid: usuteaduskonnas August Grünberg (magistritöö „Kiriku ülesanded laste usulis kasvatustöös“) ja filosoofiateaduskonnas Eduard Bakis (magistritöö „Eksperimentaalne uurimus alkoholi tarvitamise läbi hingeelus esilekutsutud jäädavaist muudatusist“).

KINNITATI.

Edasi kinnitati ametisse: naistekliiniku noor. ass. A. Tamm, närvikliiniku noor. ass. F. Raudkepp, taimehaiguste kab. noor. ass. k. t. R. Tomson, met-obs. abiass. P. Kaur, füüsika instituudi abiassistentid V. Koern ja A. Sprantzmann, mineraloogia kab. van. ass. Th. Heinrichson, usuteadusi. seminari abiassistent Minna Voimann, ristiisu arkeoloogია kabineti korraldaja Kristjan Valdmann, eksperimentaalse psühholoogia kabineti noor. ass. E. Bakis, raamatukogu valvur Erna Ernits.

Diploomituge edasiõppijaiks administriativõiguse alal kinnitati edasi pr. V. Poska-Grünthal.

Dots. E. Ein määrati kriminaallistika kabineti juhataja k. t-ks.

EKSMATRIKULEERITI

õppemaksu mittemaksmise pärast 489 üliõpilast.

„VILISTLASTE KAPITAL“.

24. skp. andsid riigikohtu esimees K. Parts ja Eesti Panga Tartu Osakonna juhataja A. Jõudu üliõpikule edasi „Vilistlaste Kapitali“. Selle kapitali asutamisest anti teada ülikooli juubeliaktusel 300-da asutamispäeva puhul 30. VI 1932. Vahepeal on toimunud kapitali kokkuvõtmine üliõpikuli vilistlasilt. Üleantud summa on paigutatud väärt-paberitesse, nagu seda ette näevad ka kapitali annetajate poolt formuleeritud „Põhialused“.

Kapitali otstarbeks on Tartu üliõpikooli ja tema asutiste juures õppevõi teaduslikus töös olevatele isikutele toetuste andmine nende teaduslike tööde edendamiseks, nagu auhindadeks tehtud või tehtavate tööde eest, uurimisreisideks, katsete tegemiseks või ka tööde avaldamiseks. Kapitali võib suurendada annetuste, päranduste ja korjanduste j. m. teel. Kapitali valitsemise ja kasutamise viiside kohta töötab Üliõpikooli Valitsus välja vastava põhikorra.

See kapital on esimesi suuremaid eraannetusi teadusliku töö edendamiseks iseseisvusajal Eestis.

Eesti Vabrikantide Ühise stipendiumi

saamiseks esitati eradotsend. dr. med. G. Rooks, dr. phil. nat. R. Livländer, dots. dr. med. vet. J. Tehver ja prosektor dr. med. vet. J. Vau. Nimetatud stipendium on Eesti Vabrikantide Ühise poolt asutatud ülikooli õppejõudude jaoks selleks, et nad võiksid välismaal lühema aja kestes oma erialal täiendada ja uurimisi toimetada.

PROF. STEN KARLINGILE

on HSM ülikooli kunstiajaloo kabineti kaudu määranud 500 kr. Narva ajalooliste või kunstiajalooliste vääruslike ehituste uurimiseks eeloleval suvel. Uurimisel saadud andmed lähevad kunstiajaloo kabineti omanduseks.

DOTS. V. VADI KORRALISEKS PROFESSORIKS.

HSM teatel on härra riigivanem kinnitanud dots. V. Vadi eripatoloogia, diagnostika ja teraapia korraliseks professoriks.

UUS ORGANISATSIOON.

Ülikooli Valitsus registreeris uue organisatsioonina „Akadeemilise Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse“.

Korp. „Rajala“

tunnustati liikvideerunuks.

TARTU TRIIKPESU VABRIK

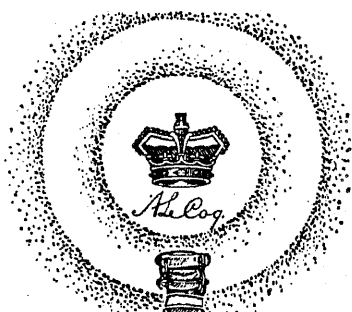

SÖÖGITURG 4
TELEFON 2-22

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Vastutav ja peatoimetaja: Karl Pärl. Tegevtoimetaja: Eduard Sitska. Toimetuse liikmed: Senta Kikerpill, Adolf Lahe. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

„Postimehe“ trükk, Tartu 1934.

KROONI KANDJA
ÕLLEDE PERES

**LE COQ'I
GLADIATOR**

Õlu teeb
koosviibimise
mugavaks.

Le Coq'i õlu
annab
õiget tuju!

A. S. A. Le Coq

Moodi alaliselt jälgides

ja välismocilmaga ühenduses olles, on minul võimalus pakkuda oma suurest laost

daamidele

järgmisi uudiseid moodsaís värvitoones:

villaseid kleidi riideid:

Piqué-diagonal, frotté-épouge, frisetite, crêpe-de-laine, tweed-ottomane jne.

kirjuid siide: _____

Crêpe-de-Chine, Crêpe-Georgette, Panama-Georgette jne.

uudis. mantli ja kostüümi
riietest:

Boucklé-diagonal, panama-bouclé, velour-diagonal; Acetat-siidi complet-riided: Ottomane-Traver ja Ottomane-Lamé.

Suures valikus daamide moodsaíd valmisriideid.

Härradele

huvitavaid eriuudiseid palitu-, ülíkonna- ja püksi riieidest.

Suures valikus valmis ülíkonde, palituid ja pükse.

Igasuguste tellimiste vastuvõtmine igal ajal ja iga valitud moe järele.

Hinnad ja valik võistluseta!

M. Jänes'e suuräri

Tartus, Kaubahoov 9, 10, 11, 12.

Kõnetraat 5-91.

Asutatud 1899. a.